

A Budapesti Műszaki Egyetem friss diplomásainak elhelyezkedési esélyei
(Felmérés a BME-n 1997-ben végzettek körében)

Szerzők:

Galuska János	<i>a Műegyetemi Iskolaszövetkezet elnöke</i>
Molnár Szabolcs	<i>a BME Diákközpont Karrier KözPontjának vezetője</i>
Szabó Imre	<i>a BME Egyetemi Hallgatói Képviseletének alelnöke</i>
Szabó Tibor	<i>a BME főtitkára</i>
Wintermantel Zsolt	<i>a BME Diákközpontjának igazgatója</i>

A szerzők köszönetet mondanak a hasznos szakmai tanácsokért és segítőkézségükért:

Dr. Detrekői Ákosnak	<i>a BME rektorának,</i>
Dr. Palkovics Lászlónak	<i>a BME Gépjárművek Tanszék</i> <i>tanszékvezetőjének,</i>
Török Imrének	<i>a BME Gazdasági és Műszaki</i> <i>Főigazgatójának.</i>

A felmérés a Műegyetemi Ifjúsági Egyesület szervezésében a BME Diákközpont Karrier KözPontjának segítségével az Országos Foglalkoztatási Közalapítvány támogatásával készült.

1999 április

1. Bevezetés

A Budapesti Műszaki Egyetem hallgatóit, oktatóit egyre gyakrabban foglalkoztatják azok a - gyakran egymásnak ellentmondó - hírek, információk, melyek a kezdő diplomások munkaerő-piaci esélyeit taglalják. A rendszerváltás után - az ipari termelés stagnálásával, visszaesésével párhuzamosan - a műszaki végzettségű szakemberek elhelyezkedési mutatóiról jövedelmi viszonyairól meglehetősen vegyes kép alakult ki. A műszaki értelmiségiek társadalmi megbecsültsége, jövedelme csökkent, a korszak "slágerszakmáivá" a közgazdasági és jogi végzettséget igénylő foglalkozások váltak.

1997 végére a gazdaság szerkezetének átalakulása gyakorlatilag lezárult, szerkezete egyre jobban hasonlít az országunkhoz hasonló fejlettségű piacgazdaságokhoz. Az ipari szerkezetátalakulást követően az ipari termelés erőteljes növekedésnek indult, új iparágak jelentek meg, melyek - elvileg - a műszaki értelmiség iránti keresletet is növelték.

A fent említett gazdasági-társadalmi átalakulás nem hagyta érintetlenül a felsőoktatást sem, bár az ott lezajlott változások korántsem voltak olyan drámaiak, mint a gazdaság más szektoraiban. A felsőoktatás elsősorban mennyiségi változáson ment keresztül, a minőségi változásokat tekintve kevés és nehezen értelmezhető adattal rendelkezünk. A mennyiségi változások a műszaki felsőoktatást kedvezőtlenül érintették; mind a felvett, mind a kibocsátott hallgatók részaránya jelentősen csökkent.

Ugyanakkor ezen átalakuláson nehezen érhető tetten az a sokszor hangoztatott cél, hogy a felsőoktatásnak, mint a nagy ellátórendszerek egyikének a társadalom és a munkaerőpiac által támasztott igényeket kell kielégítenie. Számos jel mutat ennek ellenkezőjére, elegendő, ha az egyes pályakezdő diplomás csoportok körében megfigyelhető, az országos átlagot is meghaladó munkanélküliségi mutatóra gondolunk.

Mindezek miatt fogalmazódott meg 1997 során a Műegyetemi Ifjúsági Egyesület és Budapesti Műszaki Egyetem Egyetemi Hallgatói Képviselőtestület vezetésében, hogy a végzős hallgatók elhelyezkedésének, az Egyetemről alkotott véleményének megismerésére egy felmérést készítsen. A felmérés kutatási tervével a Műegyetemi Ifjúsági Egyesület pályázatot nyújtott be az Országos Foglalkoztatási Közalapítványhoz, mely azt támogatta. A konkrét lebonyolításhoz és megvalósításhoz a közben létrehozott BME Diákközpont Karrier Központja nyújtott infrastrukturális háttérrel.

A felmérés az egyetemen 1997-ben végzettekre terjedt ki, és a kérdőív a végzésük után körülbelül egy évvel, 1998 nyarán került kiküldésre. Ennyi idő valószínűleg elégséges az „állandó” munkahely megtalálásához, a próbaidő letöltéséhez, így az álláskeresésre, a munkahelyre vonatkozó adataink statisztikailag valószínűleg helytállóak lesznek. A következőkben ezen felmérés eredményeiről számolunk be, előtte pedig röviden ismertetjük az 1997/1998-as tanév felsőoktatás-kibocsátási, valamint diplomás munkanélküliségi adatait.

2. Képzési és munkanélküliségi adatok

2.1 Képzési adatok

A felmérés az 1997-ben nappali tagozaton végzett magyar állampolgárságú hallgatók körében készült. Ebben az évben az Oktatási Minisztérium adatai alapján 23.554 fő szerzett diplomát a magyar felsőoktatási intézményekben, ezek közül 8.848 egyetemi szinten (kb. 38 %) és 14.706 főiskolai szinten (kb. 62 %) végzett. Ezek közül műszaki területen, mérnöki szakokon 4.800 fő végzett, közülük 1.430-an egyetemi (kb. 30 %) diplomát vettek át. A Budapesti Műszaki Egyetemen 1997-ben egyetemi szinten 901 fő végzett.

A fenti számokból látható, hogy az egyetemi szintű diplomáknak több mint 10 %-át, az okleveles műszakiaknak pedig 63 %-át a BME bocsátotta ki.

2.2 Munkanélküliségi adatok

A Gazdasági Minisztérium tájékoztatása és a munkaügyi központok adatai alapján 1998-ban (a felmérés készítésekor) a felsőfokú végzettséggel rendelkező munkanélküliek száma 10-13 ezer fő között ingadozott (ez adta a munkanélküliek 2,3-3 %-át), ebből az egyetemi diplomások száma 2.600-3.000 (25 %) fő között alakult. A felsőfokú végzettséggel rendelkező munkanélküliek közül műszaki és természettudományos végzettséggel (e kategóriákban az agrár és az orvosi végzettségeket nem számítják bele) 1998 szeptemberében 4.700 fő rendelkezett, közülük 1.700 fő (36 %) rendelkezett egyetemi oklevéllel. Ezen kategóriában tehát a főiskolai diplomások relatíve jobb pozíciót mutattak.

A regisztrált pályakezdő felsőfokú végzettségű munkanélküli fiatalok száma 1998 folyamán 700 - 2500 között ingadozott, többségük főiskolai végzettséggel rendelkezett. Közülük 1998 szeptemberében 900 fő rendelkezett műszaki-természettudományos végzettséggel, ebből 200 fő volt egyetemi végzettségű. A pályakezdő regisztrált munkanélküliek között viszonylag magas a diplomások aránya, ez 1998 szeptemberében elérte a 6,6 %-ot.

3. A felmérés készítése

3.1 Kérdezési technika

A felmérés lebonyolítását kérdőíves technikával végeztük, melyet postai úton juttattunk el a Budapesti Műszaki Egyetemen 1997-ben alapképzésben, nappali tagozaton diplomát szerzett magyar állampolgárságú hallgatóknak. (Az esti és levelező tagozatokon diplomát szerzők vélhetően már tanulmányaik folytatása alatt dolgoznak, így nem minősíthetők pályakezdőnek, emiatt bevonásuk torzította volna a felmérést. Mindezek mellett létszámuk is viszonylag alacsony.)

A felmérés során 40 kérdést tartalmazó kérdőívet juttattunk el a célcsoporthoz. E technika hátránya, hogy a beérkező válaszok száma várhatóan alacsonyabb, mint a személyes kikérdezésen alapuló technikáké. A technikák közti különbséget jól szemlélteti, hogy a Vegyészmérnöki Karon 1995-, 96- és 97-es években végzettek között telefonos adatrögzítéssel, kérdezőbiztosok segítségével készített felmérésnél a célcsoport 94 %-át sikerült elérni, és 11 kérdés feltételére volt lehetőség, szemben a jelen felmérés során elért 36 %-os visszaküldési aránnyal és 40 kérdéssel.

A diplomát szerzettek névsorát a Rektori Hivatalban, az éves bontásban tárolt diplomaigénylő lapok alapján állítottuk össze. Ez a lap a néven és a szakon kívül az illető utolsó, az egyetemnek megadott értesítési címét is tartalmazza. A kiküldött kérdőívhez mellékelünk egy, a Rektor Úr és az Egyetemi Hallgatói Képviselő elnöke által írt levelet (1. számú melléklet), melyben végzett hallgatóinkat felkérték az adatlap kitöltésére. A kitöltött kérdőíveket egy díjmentes válaszborítóban küldhették vissza a válaszadók, így - mivel a kérdőív nem tartalmazott azonosító jelet - a felmérés a kiértékeléskor már anonim volt.

A felmérés anonimitásától (melyre a kérdőív elején és a kísérőlevélben is külön felhívtuk a figyelmet) a válaszadási hajlandóság emelkedését vártuk, mivel a kérdőív a munkakörülményekre, fizetésre vonatkozó „kényes” kérdéseket is tartalmazott. Ez a feltételezett nagyobb válaszadási arány nem bizonyított, azonban a fizetéshez kapcsolódó kérdések „elhárítása” igen. A Művelődési és Közoktatási Minisztérium megbízásából a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Emberi Erőforrások Tanszéke által 1997-ben készített módszertani felmérés tapasztalatai azt mutatták, hogy a nevesített kérdőív nem csökkentette lényegesen a visszaküldési arányt, nem vezetett az eredmények torzulásához, viszont a kényes kérdéseket a válaszadók egy része kihagyta.

Az anonimitás tagadhatatlan hátránya, hogy az Egyetemen egyébként rendelkezésünkre álló adatokra (pl. nem, kar, szak, diploma minősítése) ismételten rá kellett kérdezni, így a „hasznos” kérdések száma csökkent. A felmérés folytatása esetén a tapasztalatok fényében célszerű lehet sorszámozott vagy nevesített kérdőíveket alkalmazni, így a kényes kérdéseket a válaszadók egy része kihagyja ugyan, de több kérdést lehet feltenni. A nevesített kérdőívek további előnye, hogy azok körében, akik elsősre nem válaszolnak, lehetőség van célzott második körre (pl. telefonon), ami a válaszadók körét és lefedettséget, ezzel együtt az eredmények megbízhatóságát növelheti.

3.2 A kérdőív

A felmérés során használt kérdőívet a 2. számú melléklet tartalmazza. Három témakörben tettünk fel kérdéseket („Család”, „Tanulmányok, vélemények, továbbképzés”, „Munkahely”), az eredményeket is ezek sorrendjében tárgyaljuk. A kérdőív összeállítása során ügyeltünk arra, hogy jól megfogalmazott kérdéseket tegyünk fel, és igyekeztünk a várható válaszokat tipizálni, ezzel is megkönnyítve a kitöltést.

4. A felmérés eredményessége, reprezentativitás

A felmérés során ahhoz, hogy megbízható adatokat kapjunk egyrészt minél nagyobb felmérési arány elérése a cél, másrészt ügyelni kell arra, hogy a felmérésbe bekerülők és az összes végzettek összetétele ne térjen el jelentősen egymástól. Az összetétel szempontjából mi a nemek arányát, az egyes karokon végzettek számát és a budapesti-vidéki hallgatók arányát véltük fontosnak. A felmérés ezen adatai az 1. számú táblázatban találhatóak.

A táblázatból látható, hogy a végzett 901 fővel szemben 877 fő kapott kérdőívet, mivel néhány esetben a diplomaigénylő lapokon nem szerepelt az értesítési cím. Az átlagos visszaküldési arány 36% volt, az egyes karok tekintetében ez 31-45% között ingadozott. Ha a karok egymáshoz viszonyított arányát megvizsgáljuk (a táblázatban a létszám alatt szereplő, zárójelbe tett százalék-érték) elég jó egyezést találunk a kiküldött és a visszaérkezett kérdőívek számát illetően. A nemek arányát vizsgálva látható, hogy a nők körében a válaszadási hajlandóság általában magasabb volt, az eltérések azonban nem túl jelentősek. A budapestiek/vidékiek arányát tekintve a vidékiek körében a válaszadási hajlandóság magasabb volt, különösen kiemelkedő ez a különbség a Gépészmérnöki és a Közlekedésmérnöki Karok esetében.

Összességében kijelenthetjük, hogy a kapott minta a vizsgált jellemzők tekintetében meglehetősen jól leírja az alapsokaságot.

	KAROK							Összes
	Közlek.	Vegyész	Építő.	Építész.	Villam.	TTTK.	Gépész.	
Végzett	130	78	120	135	279	16	119	877
(%)	(15%)	(9%)	(14%)	(15%)	(32%)	(2%)	(13%)	(100%)
nő	3%	47%	23%	34%	2%	6%	5%	15%
férfi	97%	53%	77%	66%	98%	94%	95%	85%
Budapest	40%	46%	36%	48%	50%	38%	45%	43%
vidék	60%	54%	64%	52%	50%	62%	55%	57%
Felmért	49	29	49	47	87	5	53	318
	(15%)	(9%)	(15%)	(15%)	(27%)	(2%)	(17%)	(100%)
Visszaé.	38%	37%	41%	35%	31%	31%	45%	36%
nő	4%	45%	31%	36%	1%	-	8%	16%
férfi	96%	55%	69%	64%	99%	100%	92%	84%
Budapest	31%	52%	37%	45%	47%	20%	34%	40%
vidék	69%	48%	63%	55%	53%	80%	66%	60%

1. táblázat: A végzettek és a felmérésben résztvevők jellemző létszámadatai (fő, %)

Az 1. táblázatban szereplő karok közül a Természet- és Társadalomtudományi Karon a végzettek - és így a felmérésbe bevontak - száma kiugróan alacsony (mindössze 5 fő), ezért a későbbi kiértékelés során karonkénti bontás esetén az általuk adott válaszokat csak az összesítésekben vettük figyelembe, a Karra jellemző értéket a kis válaszadói létszám miatt nem közöljük.

5. Családi körülmények

A családi körülmények felmérésekor egyrészt a végzetek családi hátterét (szülei lakóhelyét, foglalkozását és iskolai végzettségét), másrészt jelenlegi életkörülményeiket (házastárs, gyermekek, lakáshelyzet) vizsgáltuk. Ennek elemzése előtt a 2. táblázatban bemutatjuk a felmérték *végzéskori* átlagéletkorát. Az Építészmérnöki Kar esetén a legmagasabb a végzési átlagéletkor, aminek okai a tanulmányokkal töltött idő hosszával és a többszöri felvételi próbálkozással állhatnak kapcsolatban, de ennek megállapítása további vizsgálatokat igényel.

KAROK						
Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
24,35	23,79	24,16	25,15	23,88	24,02	24,19

2. táblázat: A végzetek végzéskori átlagéletkora (év)

5.1 Családi háttér

Az Egyetem hallgatóinak családi háttérvizsgálata több szempontból is érdekes lehet. Egyrésztől információkat nyerhetünk a jelen pályakezdő műszaki értelmiség családi hátteréről, azaz a felmért réteg társadalmi mobilitásáról, másrésztől a szülők lakhelye, iskolai végzettsége fontos információkat szolgáltat az Egyetemnek is, hiszen ezek ismeretében a hallgatók „toborzása” - azaz a jelentkezők létszámának növelése (mely ma az államilag finanszírozott hallgatói létszámkeret elosztásának egyik szempontja) - célzottan és nagyobb hatékonysággal végezhető.

5.1.1 A szülők lakhelye

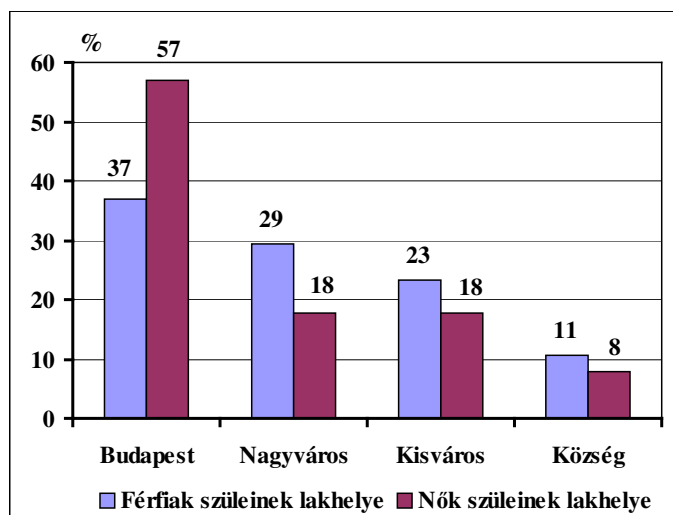
A 3. táblázat a szülők lakhelyének eloszlását mutatja.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Budapest	31	52	37	45	46	33	40
Nagyváros	35	14	31	21	27	33	28
Kisváros	28	20	24	26	15	23	22
Község	6	14	8	8	12	11	10

3. táblázat: A szülők lakhelyének eloszlása (%)

Mivel a Gépészmérnöki és a Közlekedésmérnöki Karok által kiadott gépészmérnöki és a Vegyészmérnöki Kar által kiadott vegyészmérnöki okleveleken kívül a Karok által oktatott többi szakon egyetemi szintű diplomát 1997-ben csak a Budapesti Műszaki Egyetemen lehetett szerezni (a végzetek 1992-ben vagy előtte felvételiztek, akkor az Egyetem által oktatott szakok többsége unikális volt, mára ez a helyzet megszűnt), azt vártuk, hogy ezeken a karokon/szakokon a budapesti hallgatók aránya alacsonyabb lesz. Ezzel szemben azt tapasztaltuk, hogy meglepően magas a budapestiek aránya, különösen kiemelkedő ez a Vegyészmérnöki Kar esetében, s a legalacsonyabb a Közlekedésmérnöki Karon végzetek esetében.

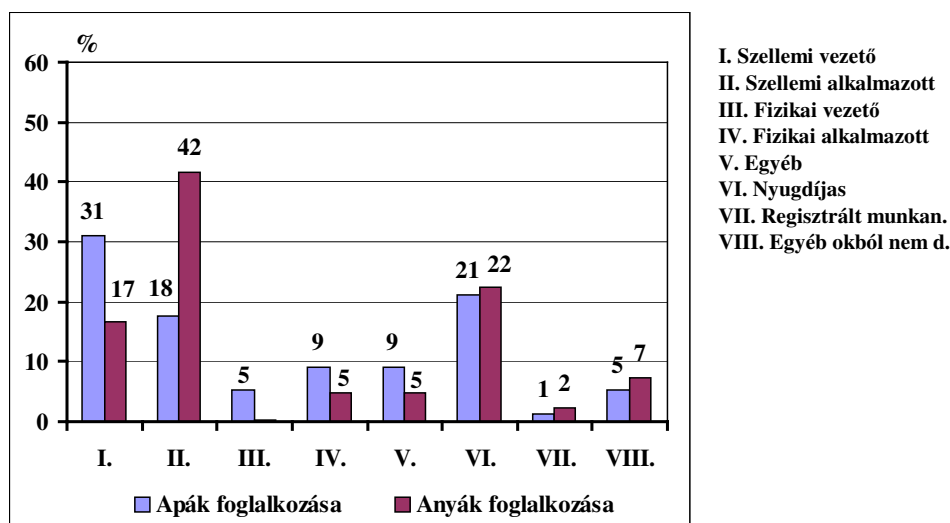
A férfiak és a nők szülei lakhelyének a megoszlását az 1. ábra mutatja. Azt találjuk, hogy a nők körében a budapesti lakhelyű szülők száma lényegesen magasabb, s kézenfekvő az a feltételezés, hogy a pályaválasztás során a nők számára nehezebb az elszakadás a lakhelyüktől, ami a nők önálló életük elkezdésének nehézségeivel és a Műegyetemhez még mindig kapcsolódó férficentrikussággal magyarázható.

1. ábra: A szülők lakhelyének eloszlása nemek szerint (%)

5.1.2 A szülők foglalkozása

A kérdőív negyedik és ötödik kérdése a szülők foglalkozására kerdezett, ezen kérdésre mindenki válaszolt. Előzetesen nyolc foglalkozási kategóriát különítettünk el, melyeket római számokkal jelöltünk. Az egyes kategóriák neve, valamint a válaszok karonkénti bontása a 4. illetve 5. táblázatban látható, az átlagértékeket a 2. ábra alapján hasonlíthatjuk össze.

- I. Szellemi vezető
- II. Szellemi alkalmazott
- III. Fizikai vezető
- IV. Fizikai alkalmazott
- V. Egyéb
- VI. Nyugdíjas
- VII. Regisztrált munkan.
- VIII. Egyéb okból nem d.

2. ábra: Az apák és az anyák foglalkozása (%)

Az ábrán látható, hogy az apák és az anyák foglalkozása az I. (Szellemi munkakörben vezető beosztású alkalmazott) és a II. (Szellemi munkakörben alkalmazott) kategóriákban mutat jelentős eltérést, és e két kategória a legjelentősebb, ezekből kerül ki az apák 49 és az anyák 59%-a. Az Egyetemen végzettek körében az apák jellemzően szellemi munkakörben, vezető beosztásban, az anyák szintén szellemi munkakörben, de nem vezetőként dolgoznak.

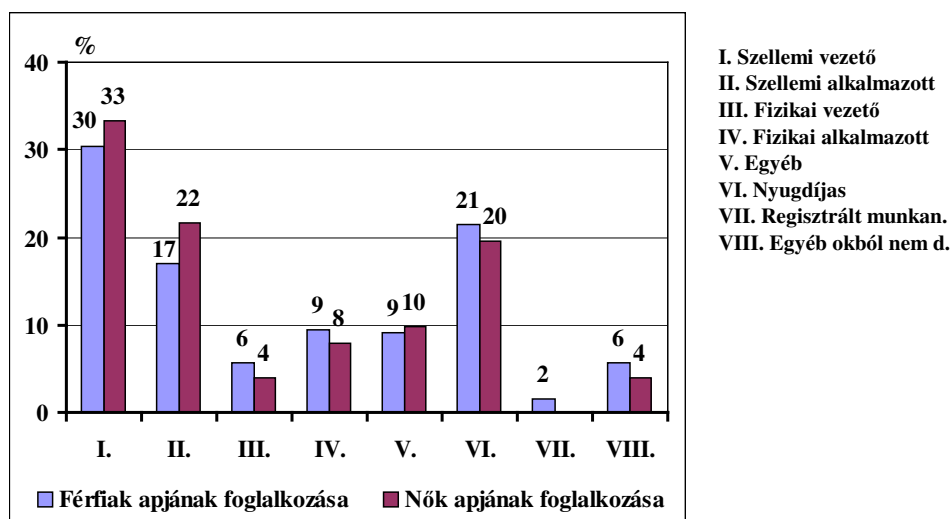
Igen magas arányt képviselnek ezek mellett (21-22%) a nyugdíjas szülők, előzetesen ennél lényegesen alacsonyabb arányt vártunk. Emiatt az ő korábbi foglalkozásukra nem kérdeztünk rá, pedig a kapott magas arányt tekintve ez célszerű lett volna, mivel ennek ismeretében pontosabb eredményekhez juthatunk.

A fizikai munkakörben dolgozó szülők (III. és IV. kategóriák) száma lényegesen alacsonyabb, mint a szellemi munkakörben dolgozók száma, ezen kategóriákon belül az apák száma magasabb. Hasonló képet mutat az V. kategória (Egyéni vállalkozók), itt a kapott értékek a vártnál némiképp alacsonyabbak.

A regisztrált munkanélküli szülők száma (VII. kategória) alacsony, jóval a nemzetgazdaságot jellemző átlag alatti. Az egyéb okból nem dolgozók (VIII. kategória) között a legtöbb esetben a szülő elhunyt vagy megrokkant (29 fő), emellett 1 apa és 1 anya családi okokból nem dolgozik, 1 anya háztartásbeli, 1 pedig nem regisztrált munkanélküli volt.

Az egyes karok közötti eltéréseket a 4. és az 5. táblázatban vizsgálhatjuk. Az átlagtól és az egyes kategóriák arányaitól való jelentős eltérést két kar (az Építésmérnöki és a Vegyészmérnöki Karok) esetén figyelhető meg. Az eltérés az Építésmérnöki Kar esetében a legnagyobb, itt az apák foglalkozását tekintve a többi karéval ellentétes eredményt kapunk az I. és a II. kategória esetén. Hasonló eltérést figyelhetünk meg az anyák foglalkozásának eloszlásában is, itt ezen kategóriákba tartozók aránya megközelítőleg azonos, míg a többi karnál sokkal nagyobbak a különbségek. Mindezek mellett e karnál a nyugdíjasok száma mindkét szülő esetében jelentősen meghaladja az átlagot. A Vegyészmérnöki Kar esetében az apáknál az I. kategóriába tartozók aránya igen magas, a II. kategóriába tartozók aránya viszont igen alacsony.

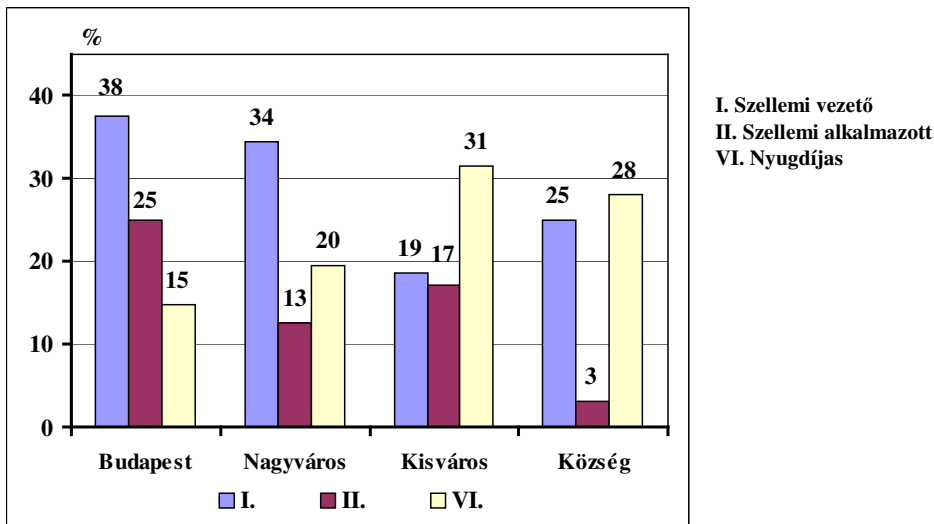
A fentiek mellett kiértékeljük a szülők foglalkozásának függését a lakhelyüktől és a végzettek nemétől, amelyeket a 3. és a 4. ábrán mutatjuk be.

3. ábra: Az apák foglalkozása az egyes nemeken belül (%)

A 3. ábrán látható, hogy az apák foglalkozását tekintve a férfiak és a nők között gyakorlatilag nincs különbség. Az anyák esetében is hasonló eredményt találtunk (ezt külön nem ábráztuk).

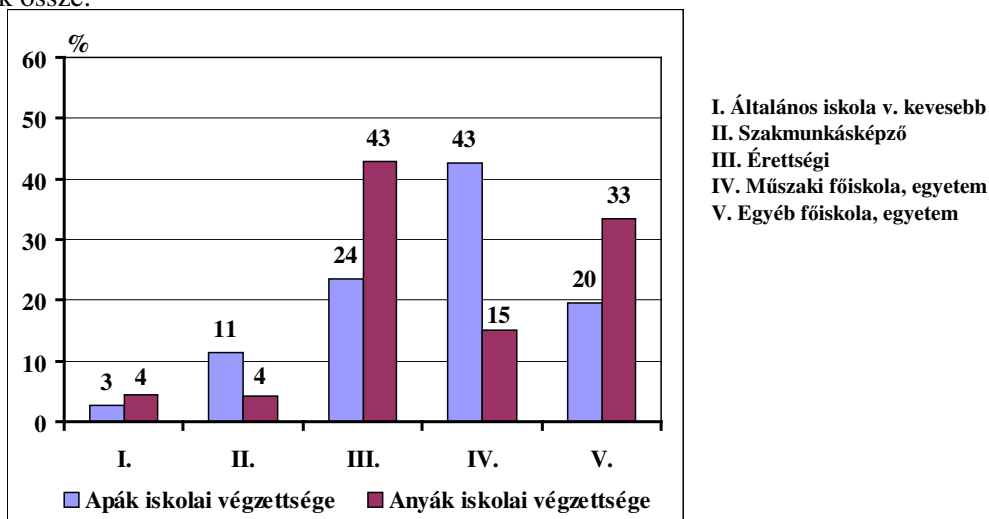
Az apák lakhelyének és foglalkozásának a kapcsolatát a 4. ábrán mutatjuk be. Az ábrán - az áttekinthetőség érdekében - csak a három legjellemzőbb foglalkozást tüntettük fel. Nehéz jellemző tendenciákat találni, az mindenesetre megállapítható, hogy a budapesti és a nagyvárosi lakhelyű apák körében a szellemi munkakörben vezető beosztásúak (I. kategória) aránya jelentősen magasabb, mint a kisvárosban és községben élők körében, akik között a legjellemzőbb kategória a nyugdíjas (VI. kategória). Szembetűnően alacsony a községben lakó apák között a szellemi munkakörben alkalmazottak (II. kategória) aránya. Az anyák munkahelyét vizsgálva hasonló tendenciát figyelhetünk meg, azonban az ő esetükben a községekben a szellemi munkakörben vezetők (I. kategória) aránya volt a legalacsonyabb.

4. ábra: Az apák lakhelye és foglalkozása (%)

5.1.3 A szülők iskolai végzettsége

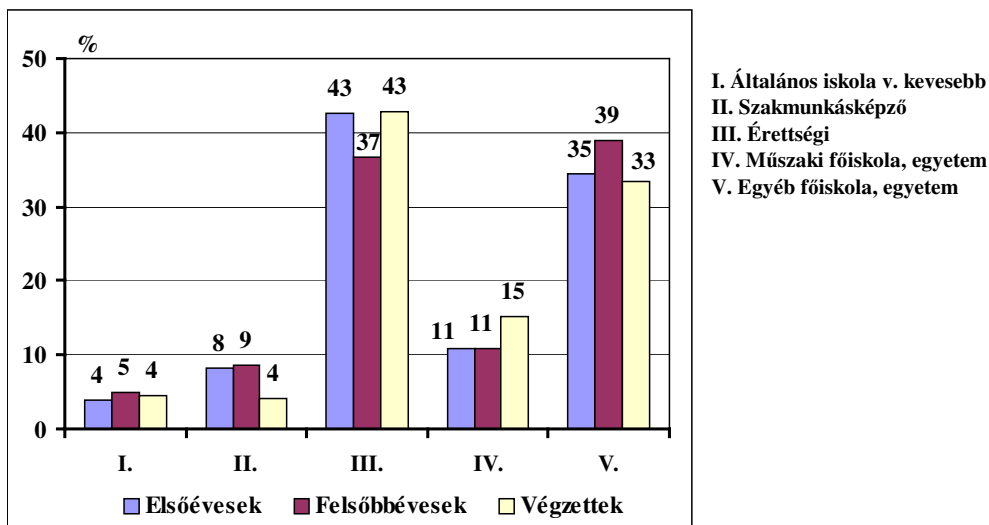
A kérdőív hatodik és hetedik kérdése a szülők iskolai végzettségére vonatkozott. A válaszokra öt kategóriát különítettünk el, ezeket római számokkal jelöltük. Az egyes kategóriák neve és a válaszok karonkénti bontása a 6. és a 7. táblázatban található. Az egyes karok között viszonylag jelentős eltéréseket találunk, azonban jellemző tendenciákat nem sikerült kimutatnunk. Az átlagértékeket az 5. ábrán hasonlítottuk össze.

5. ábra: A szülők iskolai végzettsége (%)

A kapott eredményeket szemlélve azonnal szembetűnő az a tény, hogy a végzett hallgatók szüleinek iskolai végzettség szerinti eloszlása jelentősen eltér az osztársadalmat jellemzőtől. Nagyon magas (az apák körében 63, az anyák körében 48%) a felsőfokú végzettséggel bírók aránya, s igen alacsony az általános iskolát vagy szakmunkásképzőt végzetek aránya. Az apák és az anyák közötti különbségeket vizsgálva az ábráról látható, hogy a szülők iskolai végzettsége között is jelentős eltérést figyelhetünk meg. Az anyák körében a legjellemzőbb iskolai végzettség az érettségi (III. kategória, 43%), de ennél magasabb a valamilyen felsőfokú végzettséggel rendelkezők aránya (IV.+V. kategória, 48%). A felsőfokú végzettséggel rendelkező anyák között a műszaki végzettségük aránya (IV. kategória) közel egyharmados. Ezzel szemben az apák körében a legjellemzőbb a felsőfokú műszaki végzettség (IV. kategória, 43%), emellett jelentős részük rendelkezik más felsőfokú végzettséggel (V. kategória, 20%), illetve érettségivel (II. kategória, 24%).

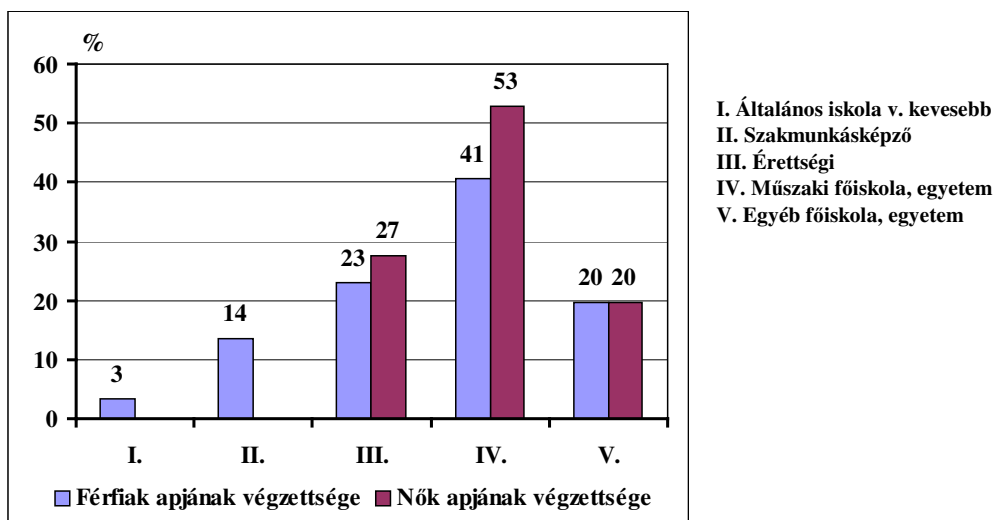
A fent kapott eredményt érdemes összehasonlítani a Hallgatói Önkormányzat által 1997 őszén az Egyetemre frissen felvettek (gólyák) és a felsőbbévesek (II-V. évek) körében készített felmérés eredményével.

6. ábra: Az anyák iskolai végzettsége (%)

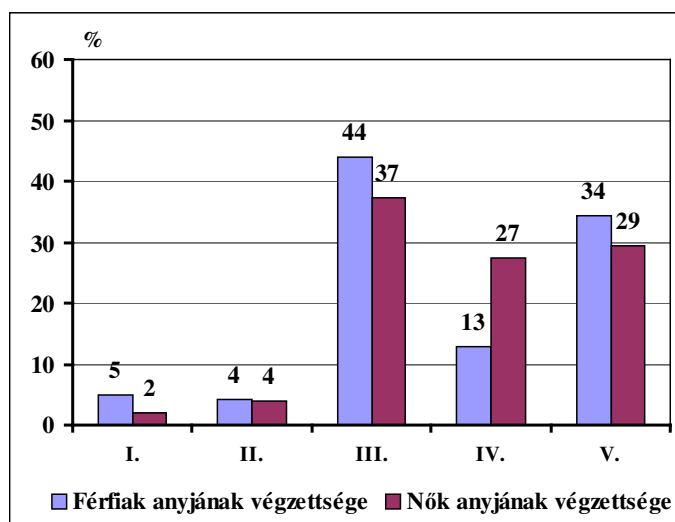
A 6. ábrán a két felmérés eredményeiből az anyák iskolai végzettségére vonatkozó adatokat mutatjuk be. Az ábráról látható, hogy az Egyetem többi hallgatója körében végzett felmérés nagyon hasonló adatokat eredményezett (az apák iskolai végzettségét vizsgálva is hasonló eredményt kaptunk), ezek alapján joggal feltételezhetjük, hogy a fenti eloszlás nem egyszeri, egy végzős évfolyamot jellemző adatsor, hanem állandó muattü.

A fentiek mellett - az előző fejezethez hasonlóan - vizsgáltuk a szülők foglalkozásának a végzettek nemétől és a szülők lakhelyétől való függését, ezeket a 7. és a 8. ábrán mutatjuk be.

Apák

Anyák

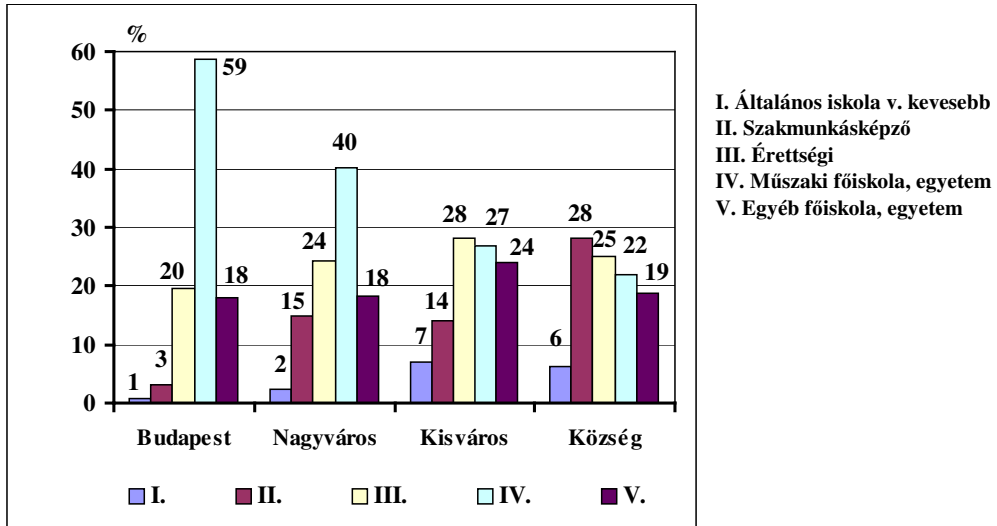

7. ábra: A szülők iskolai végzettségének nemenkénti megoszlása (%)

Látható, hogy - a szülők foglalkozásával ellentétben - az iskolai végzettség tekintetében a férfiak és a nők szülei között határozott különbségeket találunk, melyek közül a legszembevetőbb az, hogy a végzett nők körében mindkét szülő esetében a férfiakénál magasabb a műszaki főiskolát/egyetemet végzettek aránya (IV. kategória). Ez arra utal, hogy a nők körében a szülők „követésére” való hajlam erősebb. A másik szembevető különbség, hogy a végzett nők apái legalább érettségivel rendelkeztek, ennél alacsonyabb iskolai végzettségű nem akadt közöttük.

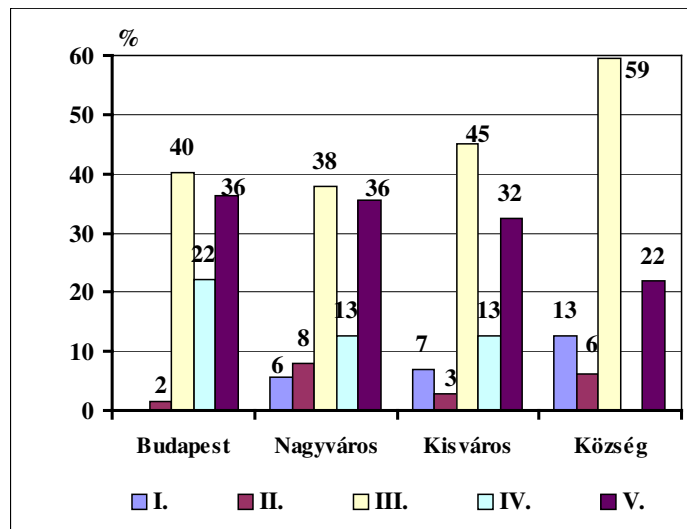
A szülők lakhelye és iskolai végzettsége közötti kapcsolatot a 8. ábra mutatja. Az apák körében a legjellemzőbb végzettség a IV. kategória (Műszaki főiskola, egyetem - 5. ábra) volt. A 8. ábrán látható, hogy ez még sokkal hangsúlyosabb a budapesti apák esetében, míg a kisvárosokból és a községekből származó hallgatók esetében már magasabb az érettségivel (III. kategória) és a szakközépiskolával (II. kategória) rendelkező apák aránya. Összességében az apák iskolai végzettségéről megállapíthatjuk, hogy a „Budapest” - „Község” irányban haladva az egyetemet/főiskolát végzett apák aránya monoton csökken.

Az anyák körében szintén megfigyelhető a főiskolai/egyetemi végzettségük számarányának csökkenése a „Budapest” - „Község” irányban, itt azonban a legjellemzőbb a III. kategória (Érettségi - 5. ábra) volt, és ez minden településtípus esetében tartja, sőt növeli vezető részarányát.

Apák

Anyák

8. ábra: A szülők iskolai végzettségének lakhelyenkénti megoszlása (%)

5.2 Jelenlegi családi helyzet

A jelenlegi családi helyzet vizsgálatánál csak három kérdésre tértünk ki. A házastárssal, élettárssal élők nemenkénti és összesített arányát a 8. táblázat tartalmazza.

Házastársa, élettársa	Férfi	Nő	Összesítve
Van	30	49	33
Nincs	70	51	77

8. táblázat: A házastárssal, élettárssal élők nemeken belüli és összesített aránya (%)

A táblázatból az előre várt eredmény olvasható ki, azaz a házastárssal, élettárssal élők aránya a nők körében jóval magasabb. Ugyanezen tendencia tükröződik a gyermekek számában is, a nemenkénti és az összesített aránya a 9. táblázatban látható. A felmérésben szereplő 318 főnek mindössze 36 gyermeke volt, ez a szám igen alacsony.

	Gyermekek száma			
	Nincs	1	2	3
Férfi	92	6	1	1
Nő	86	10	4	-
Összesítve	91	6	2	1

9. táblázat: A gyermekek számának nemenkénti és összesített aránya (%)

A családi körülmények között végül a lakáshelyzetet vizsgáltuk., mely mind a pályakezdés mind a családalapítás szempontjából kiemelkedően fontos szempont. E téren sajnos nem túl jó a helyzet, amit a 10. táblázat mutat.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Lakása van	33	31	35	45	36	27	34

10. táblázat: A lakással rendelkezők aránya az egyes karokon és átlagosan (%)

Látható, hogy a végzés után egy évvel a felmértéknek csak 34%-a rendelkezett saját lakással. Ezen átlagos értéktől pozitív irányban az Építészmérnöki Kar esetében tapasztaltunk eltérést, bár e karnál a végzés kori átlagéletkor (2. táblázat) és a szülők életkora (4. és 5. táblázat - Nyugdíjasok kategória) magasabb volt, mint a többi öt kar esetében.

A saját lakással nem rendelkezők lakhatási lehetőségeit a 11. táblázat mutatja. Látható, hogy túlnyomó részük még a szülőkkel lakik.

	Hol lakik?			
	<i>Szüleivel</i>	<i>Rokonainál</i>	<i>Albérletben</i>	<i>Egyéb jogcímen</i>
Lakása nincs	60,5	2,5	27,0	10,0

11. táblázat: *A saját lakással nem rendelkezők lakóhelye (%)*

6. Tanulmányok, vélemények, továbbképzés

Felmérésünk kiterjedt a végzett hallgatók képzéssel és a megszerzett diplomával kapcsolatos (erősségek, előnyök, hátrányok, hiányosságok) véleményének vizsgálatára, illetve a munkájuk során szerzett tapasztalataik alapján megfogalmazott továbbképzéssel (forma és tartalom) kapcsolatos igényeikre is. Ezen adatok elengedhetetlenül fontosak Egyetemünk számára, ugyanis első kézből származó visszajelzés a frissen végzett hallgatókkal - így áttételesen a kibocsátással, az Egyetem által nyújtott képzési programmal - szemben támasztott követelményekről, aktuális és trendszerű igényekről. A bevezetőben említettük, hogy a felmérés készítése előtt csak részinformációk, elhatárolt vélemények, feltételezések birtokában lehetett bármiféle véleményt alkotni az Egyetemen folyó képzés minőségéről, az időközben megváltozott körülményekhez való alkalmazkodásáról.

Az Egyetem vezetése, legfelső döntéshozó fóruma többször - legutóbb az akkreditáció során - kinyilvánította a minőségellenőrzéssel, minőségbiztosítással kapcsolatos elkötelezettségét, mégis sok helyen meglepetést, esetleg indulatot fognak kiváltani a felmérésből nyert adatok. Ezzel kapcsolatosan szükséges még egyszer hangsúlyozni, hogy az eredmények független, széleskörű, reprezentatív felmérésből származó tényadatok.

6.1 Tanulmányok, vélemények

Az 12. táblázatban látható, hogy a képzés során szerzett ismeretek, a diploma mennyire szükséges a munkavégzés során. Elmondható, hogy a lehetséges négy kategória között viszonylag egyenletesen oszlanak meg a válaszok. A szerzett ismereteket „elengedhetetlenül fontosnak” minősítők közül kiemelkedő a Gépészmérnöki Kar 38 %-os és az Építészmérnöki Kar 30 %-os értéke. A kategóriák leggyengébb értéke a „csak szemléletet adott” minősítés közül nagyon magasnak értékelhető az Építőmérnöki Kar egyharmados értéke, főleg akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a legjobb minősítés esetében a legkisebb, 17 %-os értékkel szerepel. Érdekes, hogy a Gépészmérnöki Kar esetében a nagyarányú kiváló minősítés mellett a válaszadók egynegyede a leggyengébbet választotta.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Elengedhetetlen	20	22	17	30	23	38	25
Nagyon hasznos	20	26	23	30	21	12	22
Részben felhasználható	40	41	28	31	33	26	33
Szemléletet adott	20	11	32	9	23	24	20

12. táblázat: Az egyetemi tanulmányok hasznossága a végzetek munkájában (%)

A 13. táblázat a képzés erősségét, pozitív elemeit részletezi. Érdeemes megemlíteni, hogy az eredetileg megadott négy kategória mellett, az egyéb kategóriában sok önálló, értékelhető minősítés érkezett. A válaszadók kartól függetlenül leginkább a képzés „szakmai problémákra való felkészítését” tartotta kiemelkedően (52-70%) pozitívnak. A Vegyész-mérnöki Kar esetében - a képzés jellegéből adódóan - egyharmados arányban jelölték meg a „gyakorlati ismeretek közvetítését”. A Közlekedésmérnöki Kar esetében a legmagasabb az „egyéb pénzügyi, szervezési, kommunikációs ismeretek” pozitív kiemelése, feltűnő azonban, hogy e kategóriát a Vegyész-mérnöki Karon senki sem jelölte meg. Kiemelkedő még az Építőmérnöki Kar esetében a „szakmai elmélet” gyakori említése, mely jól egybeesik a felhasználható ismeretek alacsony arányával, és a következő táblázatban szereplő kevés gyakorlati képzés negatívumként történő említésével.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Gyakorlati ismeret	8	31	11	20	8	4	13
Felkészítés szakmai problémákra	57	59	52	62	69	70	60
Pénzügyi, jogi, kommunikációs ismeret	16	-	4	4	8	13	9
Szó esett az emberi kapcsolatokról	-	-	-	2	-	-	-
Probléma megoldási képesség fejlesztése	-	3	2	-	5	2	2
Szakmai elmélet	8	7	17	6	8	11	10
Mérnöki szemlélet	6	-	7	2	1	-	3
Nem válaszolt	4	-	7	4	1	-	3

13. táblázat: Az egyetemi képzés erősségei (%)

A képzés hiányosságaival kapcsolatban (14. táblázat) elsőként, és pozitívként lehet említeni, hogy a válaszadók 4-11%-a egyáltalán nem jelölt meg egyetlen elmarasztaló kategóriát sem. Ezzel szemben azonban átlagosan 12%-uk ítélte úgy, hogy a leadott ismeretek nem korszerűek, aminek külön érdekessége, hogy ez az érték nem a Villamosmérnöki Kar esetében a legmagasabb. A Vegyészmérnöki és a Villamosmérnöki Karon végzetek hiányolták leginkább az „egyéb pénzügyi, szervezési, kommunikációs ismeretek” oktatását, továbbá magas a „kevés gyakorlati képzés” említése a Közlekedésmérnöki Kar (45%), a Villamosmérnöki Kar (37%), és az Építőmérnöki Kar (35%) esetében. Feltűnő, hogy a képzéssel kapcsolatos kritikák esetében a Vegyészmérnöki Kart leszámítva a legnagyobb értéket mindenhol a kevés gyakorlat hiánya mutatja. További vizsgálódás tárgyát képezheti a nyelvtanulással kapcsolatos 4 és 31% között változó értékek nagy szóródása, ugyanis a Nyelvi Intézet kartól függetlenül végzi az oktatást. Elszomorító, hogy átlagosan a válaszadók 15%-a kifogásolta a kapcsolattartás oktatásának hiányát, mely ismeretek fontossága akkor emelhető ki, ha elfogadjuk, hogy az Egyetemünkön végzetek előbb-utóbb közép-, illetve felsővezetők lesznek.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Nem korszerű szakm. ismeret	12	10	12	15	10	9	12
Kevés szakmai anyagon túlmutató ism.	12	31	21	19	28	17	21
Kevés szakmai gyak.	46	3	33	23	38	32	29
Nem elégséges nyelvtanulási lehetőség	8	31	12	4	6	24	14
Nem esett szó emberi kapcsolatokról	12	22	14	19	10	11	15
Egyéb	-	3	2	9	2	4	3
Nem válaszolt	10	-	6	11	6	4	6

14. táblázat: Az egyetemi képzés hiányosságai (%)

6.2 Továbbképzés

A 15. táblázat az Egyetemünkön végzett hallgatók továbbképzési igényeit tartalmazza. Ennek ismerete szintén elemi érdekünk, ugyanis az élethosszig tartó tanulás alapkoncepciójára építve az Egyetem - amennyiben versenyképes kínálatot nyújt - hosszútávon biztosíthatja szerepének megfelelő részesedését az oktatási piacon mind tanfolyami, mind posztgraduális szinten. Természetesen a leendő hallgatók választását sok egyéb tényező (ár, időpont, tartam) befolyásolja, de mégis fel lehet mérni előzetes igényeket, melyek alapján különböző képzéseket érdemes beindítani.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Igen	94	100	98	94	94	100	96
Nem	6	-	2	6	6	-	4

15. táblázat: A végzetek továbbképzés iránti igénye (%)

A 16. táblázat képzési formától függetlenül összesítve tartalmazza a továbbképzés tartalmát szakmai és gazdasági ismeretek bontásban. A táblázat önmagáért beszél, egyetlen kiugró adatot láthatunk az Építészmérnöki Kar esetében, ahol a szakmai továbbképzést igénylik többen.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Szakmai	34	36	33	71	48	25	41
Közgazdasági	66	64	67	29	52	75	59

16. táblázat: A végzetek által igényelt továbbképzések tartalma (%)

A 17. táblázat tartalmazza a képzés formájára vonatkozó igényeket. Látható, hogy igen sokan kívánnak másoddiplomát szerezni, de jelentős piaca van a tanfolyamoknak, vállalati tréningeknek is. Kiugróan magas az Építészmérnöki Kar esetében az önképzés 26%-os aránya, mely jó piacot teremthet a távoktatásnak.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Posztgraduális	60	68	67	53	38	69	59
Tanfolyam	16	20	17	15	19	10	17
Vállalati tréning	16	12	2	6	29	15	13
Önképzés	8	-	14	26	14	6	11

17. táblázat: A végzetek által igényelt továbbképzések formái (%)

A 18. táblázat tartalmazza a képzések formája és tartalma közti kapcsolatokat. Az adatok alapján érdemes kiemelni, hogy míg a közgazdasági továbbképzések közül a reguláris képzések szerepe elsöprő, addig a szakmai képzések között a kötetlenebb önképzés és vállalati tréning aránya is jelentős. Ezek alapján bizonyíthatóan lenne igény szakmai téren a távoktatási formákra és a szakmai segédanyagokra, amelyek előkészítésében és forgalmazásában szakmai súlyánál fogva az egyetem fontos, vezető szerepet tölthetne be.

	<i>Szakmai</i>	<i>Közgazdasági</i>	Átlag
Posztgraduális	40	67	56
Tanfolyam	23	11	16
Vállalati tréning	18	13	16
Önképzés	19	9	12

18. táblázat: *A végzetek által igényelt továbbképzések tartalma formájuk szerint (%)*

7. Munkahely

A kérdőív II. és III. részében szereplő kérdések a felmérés foglalkoztatáspolitikai szempontból fontos részeit tartalmazzák, melyek a végzetek elhelyezkedésével kapcsolatos információkra (elhelyezkedés módja, egyetem szerepe az álláskeresésben), illetve a jelenlegi munkahelyük jellemzőire (munkahely típusa, betöltött munkakör, havi bruttó jövedelem, alkalmazó vállalat jellemzői) terjednek ki. Az álláskereséshez kapcsolódó információk elsődlegesen az országos foglalkoztatási tevékenységet végző intézmények számára fontosak, mivel így a statisztikai adatok mellett mélyebb elemzést kaphatnak az egyetemi szintű műszaki végzettséggel rendelkező pályakezdő fiatalok elhelyezkedési szokásairól. Persze ezen adatok az egyetem számára is hasznosak lehetnek, mivel a levonható következtetések szerepet játszhatnak az egyetem végzős hallgatókat támogató tevékenységének kialakításában is.

A végzetek jelenlegi munkahelyével kapcsolatos adatok - az országos munkaügyi-statisztikai vizsgálatok bővítése mellett - támogatást nyújthatnak a mérnöki végzettség iránti igény alátámasztásával az egyetem középiskolásoknak szóló propaganda-tevékenységéhez, valamint a végzetek összefogásával foglalkozó öregdiák-szervezet kialakításához.

7.1 Elhelyezkedés

A végzetek foglalkoztatási státuszát kari bontásban a 19. táblázat tartalmazza. A felmérésben résztvevő, az egyetemen 1997-ben végzett mérnökök közt nem volt munkanélküli. Ez megegyezik a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Emberi Erőforrások Tanszéke által, valamint a Vegyészmérnöki Karon készített felmérésben szereplő adatokkal. Ezen tény foglalkoztatási jelentőségét továbbnöveli, hogy a gazdaságilag inaktívak aránya is közel 1 %, mivel a doktori képzésben résztvevő hallgatókat is gazdaságilag aktívnak tekinthetjük (az egyetemen hallgatói jogviszonyuk mellett munkavégzésnek megfelelő oktatási, kutatási tevékenységet végeznek).

A táblázatból kiolvasható, hogy a munkaviszonyban lévők elsöprő többsége után a doktorandusz hallgatói státuszban lévők száma a második legjelentősebb, akik aránya a Vegyészmérnöki Karon végzetek közt kiemelkedően magas.

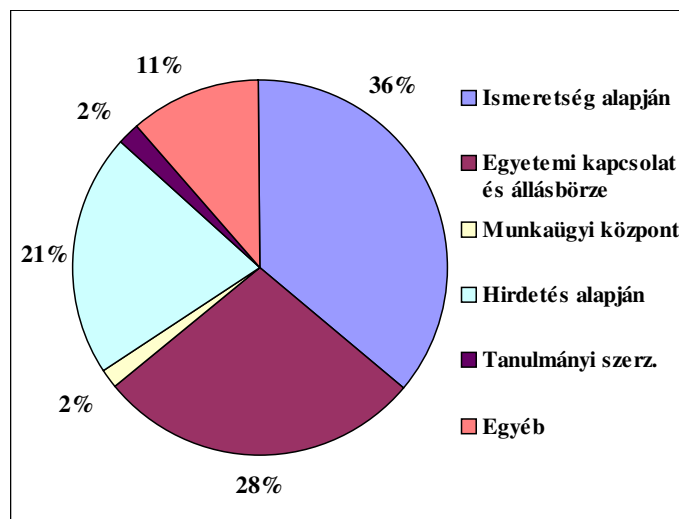
	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Munkaviszony	76	41	86	73	80	75	75
Megbízási szerz.	2	-	2	9	7	2	4
Önálló vállalkozó	2	-	2	9	8	-	4
Munkanélküli	-	-	-	-	-	-	-
Doktorandusz	20	56	4	7	5	23	16
Nappali hallgató	-	4	-	-	-	-	-
Egyéb	-	-	6	2	-	-	1

19. táblázat: A végzetek jelenlegi státusza (%)

A 19. táblázat alapján megállapítható az is, hogy a munkaviszonyban foglalkoztatottak arányához képest a megbízási szerződéssel foglalkoztatottak és az önálló vállalkozással rendelkezők száma elenyésző. Ezen foglalkoztatási státuszok csak az Építész- és a Villamosmérnöki Kar esetén közelítik meg a 10 %-ot, ami a művészeti és tervezési munkák, illetve a számítástechnikai, informatikai szolgáltatások biztosította alkalmosszerűséggel és magas megtérülési aránnyal magyarázható.

Az elhelyezkedéssel kapcsolatban külön kitérünk a végzettek által felhasznált álláskeresési eszközök, módszerek megismerésére. Az elhelyezkedés során közvetlen felhasznált módokat és ezek arányát a 9. ábra tartalmazza. Az ábrából eredményességük alapján a következő három módszert érdemes kiemelni:

- ismerősök segítségével történő munkahelykeresés (36 %),
- egyetemi kapcsolatok és állásbörze alapján történő munkahelykeresés (28 %),
- újsághirdetés segítségével történő munkahelykeresés (21 %).

9. ábra: A végzettek elhelyezkedési módjai (%)

A 9. ábra tartalmazza, hogy a végzettek alig 2 %-a talált munkahelyet a munkaügyi központok segítségével. A munkaügyi központok szerepét továbbvizsgálva - a 20. és 21. táblázat alapján - megállapítható, hogy a végzettek 13 %-a került kapcsolatba a központokkal, de közülük csak 41 % (a felmérésben résztvevők 5 %-a) kapott érdemi segítséget. Ennek magyarázata lehet, hogy egyrészt a felsőfokú képzésben résztvevő hallgatók már tanulmányaik során igyekeznek munkahelyet keresni, másrészt a felsőfokú végzettséget (főként mérnöki szaktudást) igénylő, üres munkahelyeket nem vagy csak ritkán jelentik be a vállalatok a központoknak (inkább hirdetés útján vagy állasközvetítő cégek segítségével keresnek munkaerőt). Ezen adatok ismeretében megállapítható, hogy a munkaügyi központok csak kismértékben képesek ellátni elhelyezkedést, munkavállalást segítő feladataikat a felsőfokú végzettséggel rendelkező pályakezdő fiatalok körében.

Kapcsolatba került	13
Nem került kapcsolatba	87

20. táblázat: A végzettek munkaügyi központtal való kapcsolata (%)

Képzés	9
Állásajánlat	18
Egyéb	14
Nem tudott segíteni	59

21. táblázat: A munkaügyi központ által nyújtott segítség módja (%)

A munkaügyi központok feladatainak jelentős részét az egyetemi szervezetek lehetnek képesek átvenni a felsőfokú pályakezdeők esetén, amit a felmérés is alátámaszt, mivel a munkahelyet keresők 36 %-a kapott egyetemi segítséget (egyetemi kapcsolaton, ismeretségen, állásbörzén keresztül), és még további 36 %-a igényelte volna ezt. Ennek ismeretében állítható, hogy a BME Karrier KözPont, mint az egyetemen 1998. óta működő, elhelyezkedést segítő szervezeti egység, feladatainak fejlesztését a végzetek több mint kétharmada fontosnak és hasznosnak tartja. Az ilyen nagymértékű hallgatói igények kielégítése érdekében a Karrier KözPont által végzett feladatok (munka-erőpiaci képzések indítása, pályaorientáció, munkaközvetítés) támogatására és további fejlesztésére lenne szükség.

A Központ fejlesztését elősegítendő a válaszadókat külön megkérdeztük az általuk igényelt, elhelyezkedést segítő tevékenységekről, melyek közül elsősorban (69 %-ban) a vállalatok és az állások megismerését segítő tevékenységeket, másodsorban (kb. 30 %-ban) a munkahelyre történő felvételt segítő képzéseket (önéletrajz írás, munkavállalási tréning) emelték ki. Ezen információk alapján a Központ a vállalatokkal és „fejvadászcégekkel” való kapcsolatok kiépítését, és a meglévő kapcsolatok fejlesztését helyezi előtérbe.

A 9. ábrában szerepel, hogy egyetemi szinten tanulmányi szerződés alapján elhelyezkedők aránya alig 2 %. A rendszerváltás során a nagyipari vállalatok felszámolása miatt ezen „ipari támogatási forma” teljesen háttérbe szorult, pedig mind a vállalat, mind a végzős hallgatók számára hasznos kapcsolat kiépítését tette lehetővé. A multinacionális cégek megjelenésével ezen elhelyezkedési mód gyakoribb alkalmazása remélhetőleg újra előtérbe kerül, mivel a közvetlen ipari kapcsolat elősegíti a hallgatók gyakorlat centrikusabb oktatását, aminek hiányát a 14. táblázat szerint a hallgatók majdnem egyharmada említette. A tanulmányi szerződésben részesülőkkel kapcsolatban érdemes kiemelni, hogy 80 %-uk a jeles és jó diplomaminősítéssel végzetek közül kerül ki, ami utal a támogatási formában résztvevők tanulmányi kiválóztatására is.

7.2 A jelenleg betöltött munkahelyek

A válaszadók több mint háromnegyede az első munkahelyén dolgozik (22. táblázat). A második vagy további munkahelyén dolgozók aránya a tervezéssel foglalkozó szakok esetén (Gépész-, Építész-, Építőmérnök Kar) a legnagyobb, de itt sem haladja meg az egyharmadot, ami a tervezési munkával foglalkozó vállalatok közti jövedelemversennyel hozható kapcsolatba. Ezt támasztja alá az is, hogy a munkahelyváltást vállalók átlagjövedelme magasabb a kari átlagjövedelemnél - mindhárom kar esetén. Az adatokból mélyebb tapasztalatok levonását megnehezíti a felmérés és a végzés közt eltelt 1 év rövidege, pedig a diplomás mérnökök munkahely változtatási szokásait érdemes lenne összehasonlítani a nemzetközi adatokkal.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Első	85	83	77	67	84	68	78
Második	15	17	16	26	11	30	18
Harmadik v. annál több	-	-	7	7	5	2	4

22. táblázat: A végzetek jelenlegi munkahelyének sorszáma (%)

A betöltött munkakörével kapcsolatban a megkérdezettek majdnem háromnegyede úgy nyilatkozott, hogy a szakmájában vagy részben szakmájában helyezkedett el (23. táblázat). Ettől csak a Gépészmérnöki Karon végzetek adatai térnek el jelentősen, ahol a nem szakmában elhelyezkedők aránya eléri a 15 %-ot. A szakmát elhagyók magas százalékának okai közül érdemes kiemelni a Gépészmérnöki Karon oktatott határtudományok magas arányát, valamint a karon végzett hallgatóknál már a tanulmányok alatt is megfigyelhető, szakmától való eltávolodását.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Igen	56	75	77	79	82	53	72
Részben	39	25	20	21	18	32	24
Nem	5	-	3	-	-	15	4

23. táblázat: A végzetek munkájának szakmaisága (%)

A 24. táblázat tartalmazza a betöltött munkakörök eloszlását. A táblázat alapján a végzetek több mint felét mérnöki munkakörben (tervező-fejlesztő, gyártó-üzemeltető, minőségbiztosítási) foglalkoztatják. Mindez azt mutatja, hogy a társadalomban a magyar nagyipar leépülése során és a privatizálása előtt elterjedt előreléssel szemben a mérnöki végzettségű emberek nagy része mérnöki szakmában helyezkedett el. A mérnöki munkakörök aránya a Vegyész-mérnöki (83 %) és az Építészmérnöki (73 %) Karon végzetek közt a legmagasabb, ami a két képzés speciális, szakmailag zártabb oktatási struktúrájával magyarázható.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Tervező-fejlesztő	39	33	45	66	49	51	49
Gyártó-üzemeltető	16	16	14	3	16	11	13
Minőségbiztosítás	8	33	5	3	3	3	5
Kereskedelem	11	-	-	3	3	11	4
Emberi erőforrás menedzsment	3	-	2	-	-	-	1
Pénzügyi	-	-	2	-	1	-	1
Marketing	5	8	2	-	4	8	4
Közgazdasági	-	-	-	-	3	-	1
Egyéb	18	8	30	25	21	16	22

24. táblázat: A végzetek munkaköre (%)

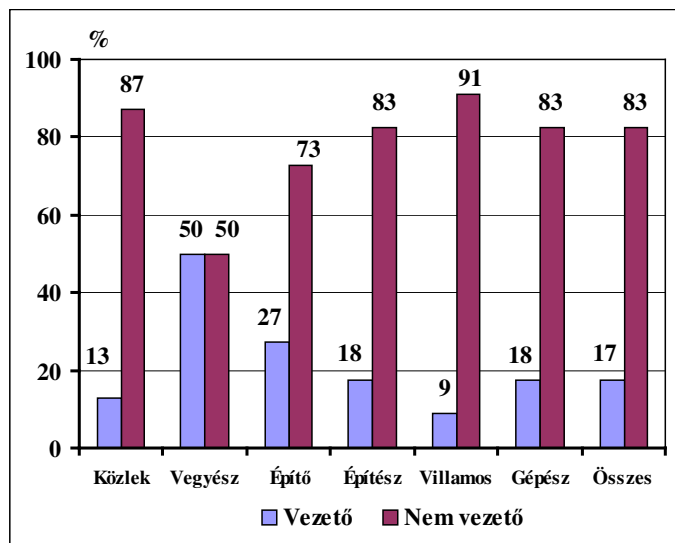
A mérnöki munkakörökön belül szinte minden kar esetén a tervező-fejlesztő szakmák aránya a legnagyobb, amit a gyártó-üzemeltető, majd a minőségbiztosítási munkakörök követnek. A munkakörök ezen sorrendje eltér a várttól, okainak meghatározása további vizsgálatot igényel.

A munkakörök kari sorrendje csak a Vegyész-mérnöki Kar esetén tér el jelentősen, amit a Vegyész-mérnöki Karon végzett mélyebb elemzés is igazolt, azonban az arányeltolódásra a részletesebb elemzés sem tudott magyarázatot adni.

A felmérésben szereplő másik nagy munkakör-csoport a gazdasági típusú munkakörök (kereskedelmi, pénzügyi, közgazdasági, marketing, emberi erőforrás gazdálkodás), melyeket a felmérésben résztvevők 11 %-a végez, és közülük a kereskedelemmel és a marketinggel foglalkozók aránya kimagasló. A gazdasági típusú munkakörben dolgozók aránya a karok közt nagy heterogenitást mutat (Vegyész-, Építész- és Építőmérnök Kar esetén nem haladja meg a 10 %-ot, míg a Gépész- és Közlekedésmérnöki Karonál 19 %), ami kapcsolatba hozható az egyes karok oktatásában szereplő gazdasági ismeretek mennyiségével, és mélységével.

A 24. táblázatból ki kell még emelni, hogy az egyéb kategóriába sorolt munkakörök aránya elég magas (átlagosan 22 %), melyekről a részletes áttekintés után megállapítható, hogy jelentős részük (közel 75 %) besorolható a műszaki és a gazdasági munkakörcsoportok egyikébe. Az egyéb munkakörök közt a leggyakrabban a tervezés-kivitelezés (egyéb kategória 21 %-a), tanácsadó (19 %), projektmenedzser (9 %), szolgáltató (9 %) megnevezés fordult elő.

A felmérés a végzetek munkakörének vizsgálata mellett kiterjedt a jelenleg betöltött munkahelyi beosztásra is, melynek összesített eredményeit a 10. ábra tartalmazza. A munkahelyi beosztást a kérdőív egyszerűsítése érdekében csak vezető és nem vezető beosztásra bontottuk. A legtöbb karon belül a vezető-nem vezető arány hasonló (17 %- 83 %), amitől a Vegyész-mérnöki Kar tér el jelentősen, mely eltérés további vizsgálatra szorul.

10. ábra: A végzetek munkahelyi beosztása (%)

A felmérés kérdőíve külön kitért a betöltött munkakörben dolgozók havi átlagos nettó jövedelmére is, amelyre a felmérést kitöltők 91 %-a válaszolt, és ez alapján megállapítható, hogy a végzettekől összegyűjtött jövedelmi adatok statisztikai elemzésre alkalmasak. A továbbiakban az átlagjövedelmek vizsgálata során nem vesszük figyelembe a nappali tagozatos hallgatókat, a doktori képzésben résztvevőket, a GYES-en és a katonai állományban lévőket, mivel a jövedelmük az általuk végzett tevékenységből adódóan elég alacsony, és így a kari adatokat erősen torzítanák.

A foglalkoztatottak havi nettó jövedelmének csoportokra bontását a 25. táblázat tartalmazza. A 26. táblázatban külön megjelenítettük a nettó havi jövedelemmel kapcsolatos fontosabb statisztikai adatokat (átlag, szórás, minimum, maximum) kari bontásban.

Az egyetemi szinten a végzetek nettó havi átlagjövedelme 127 ezer forint volt, ami 60 ezer Ft-tal haladja meg az 1998. évi országos nettó átlagkeresetet (a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján), és többé-kevésbé megegyezik az iparban dolgozó szellemi foglalkozásúak országos átlagával. Ebből az a következtetés vonható le, hogy a kezdő okleveles mérnökök nemcsak el tudnak helyezkedni, hanem az általuk betöltött álláshelyek jövedelemszintje megfelel a műszaki értelmiség átlagjövedelmének, ami fiatal koruk figyelembe vételével kiemelendő tény.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
50 ezer alatt	3	-	14	18	1	6	7
51-100 ezer	35	67	60	55	14	39	38
101-150 ezer	46	25	21	20	35	33	31
151-200 ezer	11	8	5	2	33	8	15
201 ezer felett	5	-	-	5	17	14	9

25. táblázat: A végzetek havi bruttó jövedelem szerinti csoportosítása (%)

A jövedelem egyetemi szintű vizsgálata során megállapítható, hogy a jövedelemcsoportok szerinti vizsgálat alapján a végzetek több mint kétharmada a 51-150 ezer forint jövedelemhatárok közt keres. A csoportok aránya kari megoszlásban erősen inhomogén, ami elsődlegesen a legalacsonyabb és a legmagasabb jövedelmű csoportok arányszámainak eltéréseiben jelenik meg.

A jövedelem szórásáról a 26. táblázat alapján elmondható, hogy minden karon és ezért egyetemi szinten is elég magas. Az egyes karok szórása a kari átlagjövedelemmel együtt változik, ami a kari átlagjövedelemnél magasabb, kiemelt jövedelmek nagy számával hozható kapcsolatba, amit a kari jövedelmek felső korlátainak nagysága támaszt alá.

A Villamosmérnöki és Informatikai Karon volt a legmagasabb a végzetek átlagjövedelme, ami a karon oktatói szakmai tudás piacképességével hozható kapcsolatba, amelyben az informatikai fejlesztések iránt felmerülő igényeknek és a számítástechnikai és informatikai multinacionális cégek megtelepedésének van fontos szerepe.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Átlagjövedelem	120	95	87	100	168	130	127
Jövedelem szórása	45	38	36	64	76	61	68
Legkisebb jöv.	45	60	43	15	50	45	-
Legnagyobb jöv.	240	180	180	350	500	300	-

26. táblázat: A végzetek havi bruttó jövedelmének főbb statisztikai adatai(ezer Ft)

A többi karon végzetek átlagkeresetének alakulásában a szakma iránti kereslet mellett több egyéb tényező is szerepet játszik. A tényezők közül ki kell emelni a karon végzetek közül a gazdasági (ezen belül elsősorban a pénzügyi) munkakörben dolgozók arányát, mivel a felmérésben a gazdasági szakmákban dolgozók átlagkeresete (161 ezer Ft) magasabb a műszaki szakmákban dolgozóknál (120 ezer). A két szakmacsoport jövedelmének ezen kapcsolata kari bontásban a 27. táblázatban tekinthető meg, és ezt a Budapesti Közgazdaságtudományi Egyetem Emberi Erőforrások Tanszéke által készített tanulmány is tartalmazza. E jövedelemkülönbségnek a Közlekedésmérnöki és a Gépészmérnöki Kar esetén - a gazdasági munkakörben dolgozók magas aránya miatt (lásd 24. táblázat) - van fontos szerepe a kari átlagjövedelem kialakításában.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Műszaki munkakör	108	95	83	92	165	121	120
Gazdasági munkakör	156	130	97	186	189	159	161

27. táblázat: A végzetek havi bruttó átlagjövedelme munkakör szerint (ezer Ft)

A jövedelmi viszonyok vizsgálata során megállapítható, hogy a vezető munkabeosztásban résztvevők keresete átlagosan 16 %-kal nagyobb, mint a nem vezető beosztásban dolgozóké, amely kapcsolatot más felmérések és tapasztalatok is igazolnak.

Az átlagjövedelemhez kapcsolódó megállapítások során érdemes kitérni az átlagkeresetnek a foglalkoztató vállalat profilja (28. táblázat), telephelye (29. táblázat) és mérete (30. táblázat) szerinti kapcsolatára is.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Termelő	121	98	90	72	152	139	119
Kereskedő	175	130	140	186	156	131	150
Szolgáltató	111	63	83	107	171	113	126

28. táblázat: A végzetek havi bruttó átlagjövedelme a vállalat profilja szerint (ezer Ft)

A 28. táblázat alapján a vállalatok profilja szerinti jövedelem-rangsor karonként nagymértékben eltérő. A táblázatból kiolvasható, hogy a kereskedelemmel foglalkozó cégeknél dolgozók jövedelme a legmagasabb általában, aminek értelmezésénél figyelembe kell venni, hogy ezen cégeknél a felmérésben résztvevők alig 10 %-a helyezkedett el (lásd 32. táblázat). Ennek ismeretében megállapítható, hogy a kereskedelemmel foglalkozó cégek kevés felsőfokú műszaki végzettségű szakembert igényelnek, de nekik magas fizetést nyújtanak.

A Gépészmérnöki Kar esetén a termelő cégek jövedelmi szintje a legnagyobb, ami a gépipari termelő cégek utóbbi években történő fejlődésével és erősödésével magyarázható, amit a gépiparban dolgozó szellemi foglalkozásúak 1998 évi átlagosnál 2 %-kal magasabb jövedelememelkedése is alátámaszt (Központi Statisztikai Hivatal alapján).

A Villamosmérnöki és Informatikai Kar esetén a szolgáltatásban érdekelt cégek által nyújtott jövedelmek kimagaslóak, aminek okai közt elsődlegesen az informatikai, a számítástechnikai szolgáltatások és a távközlés jövedelmezősége szerepel.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Budapest	126	95	90	111	174	137	137
Nagyváros	111	110	89	74	110	110	97
Kisváros	98	80	72	75	118	102	91
Község	-	-	60	-	-	-	60

29. táblázat: A végzetek havi bruttó átlagjövedelme a vállalat telephelye szerint (ezer Ft)

A 29. táblázatból leolvasható, hogy a Budapesten dolgozók jövedelme magasabb, mint a vidéken dolgozók jövedelme, de a budapesti és vidéki fizetések közti arány karonként eltérő, ami a Villamosmérnöki Karon végzetek esetén a legmagasabb (1,58). A jövedelmek ezen területi eltérése egyrészt a budapesti bérvizonyokkal, másrészt a magasabb nyereséget hozó vállalkozások főváros-központúságával hozható kapcsolatba. A kari jövedelemviszonyok a Vegyész-mérnöki Kar esetén térnek el legjelentősebben, ami - a vidéki nagyvárosokban elhelyezkedők alacsony számából (összesen 1 fő) adódóan - statisztikailag nem tekinthető lényegesnek.

A vidéki telephellyel rendelkező cégek jövedelemviszonyaival kapcsolatban megállapítható, hogy az ott dolgozók átlagjövedelme többé-kevésbé független a település nagyságától. Érdemes még megjegyezni, hogy a területi jövedelem-eloszlás az Építőmérnöki Kar esetén a legegyszerűsebb.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
0-20 fő	93	98	83	94	172	108	108
21-50 fő	115	64	180	127	133	195	130
51-100 fő	133	-	127	104	170	160	134
101-500 fő	124	103	82	84	188	137	141
500 fő feletti	125	101	67	90	155	128	129

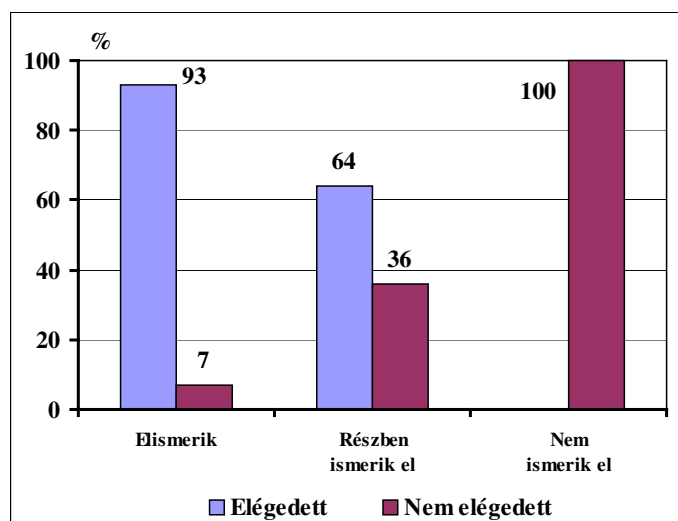
30. táblázat: A végzetek havi bruttó átlagjövedelme a vállalat mérete szerint (ezer Ft)

A 30. táblázat alapján megállapítható, hogy a vállalat mérete és a dolgozók jövedelme közti kapcsolat karonként eltérő, ezért általánosabb megállapítások az adatok alapján nem tehetők. Az összegyűjtési szinten 51-500 fő közt alkalmazó vállalatok fizették a legmagasabb jövedelmet, amely megállapítás megegyezik a Központi Statisztikai Hivatal által közölt adatokkal (azon adatok alapján az 51-300 fő között foglalkoztató vállalatok szellemi foglalkozású alkalmazottja kerestek a legtöbbet).

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Elégedett	95	67	80	78	89	67	82
Nem elégedett	5	33	20	22	11	33	18

31. táblázat: A végzettek elégedettsége (%)

A felmérés a végzettek munkahelyi viszonyaival kapcsolatban a konkrét adatok mellett egy szubjektív információra, a munkahellyel való elégedettségre is rákérdezett (31. táblázat). A táblázatból leolvasható, hogy a megkérdezettek 82 %-a elégedett jelenlegi munkahelyével, amely arány a karok esetén is többé-kevésbé azonos. Az elégedettségre vonatkozó kérdés a felmérés pillanatában rögzíti a kérdezettek véleményét a munkahelyükről, mégis objektívnek tekinthető, mivel a felmérésben szereplő más adatokkal megvizsgált kapcsolatai eleget tesznek az elvárt és korábban tapasztaltaknak. Ezen kapcsolatok közül érdemes kiemelni, hogy a magas átlagkeresettel rendelkezők, a vezető beosztásban dolgozók és a mellékállást vállalók közt nagyobb az elégedettség, míg a nem helyben dolgozók elégedettségi szintje alacsonyabb. Az elégedettség elérésében szerepe van még a munkahelyi szakmai elismertségnek is (lásd 11. ábra).

11. ábra: A végzettek elégedettsége szakmai elismertség szerint (%)

A felmérés utolsó 5 kérdése a munkahelyet biztosító vállalattal kapcsolatos információk összegyűjtését célozta meg, amelyek segítségével lehetőség nyílik a jelenlegi, mérnöki végzettséget igénylő gazdasági környezet feltérképezésére.

A mérnöki munkahelyeket adó cégek profilja (32. táblázat) kari szinten elég eltérő képet mutat, amiből általánosan csak az határozható meg, hogy a kereskedelmi profilú cégeknél dolgozók száma a legkisebb, és csak a Gépészmérnöki Kar esetében haladja meg a 10 %-ot. A termelő és a szolgáltató vállalatoknál dolgozók aránya karonként erősen eltér. A Gépészmérnöki és a Vegyészmérnöki Kar esetén a termelő cégek vettek fel több végzetten, ami a utolsó években lezajlott, gép- és a vegyipari konjunktúrával hozható kapcsolatba. Az Építészmérnöki és a Villamosmérnöki Kar esetén - a vártaknak megfelelően - a szolgáltató szféra szerepe a nagyobb.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Termelő	49	72	45	28	35	51	42
Kereskedő	7	7	3	5	10	23	9
Szolgáltató	44	21	52	67	55	26	49

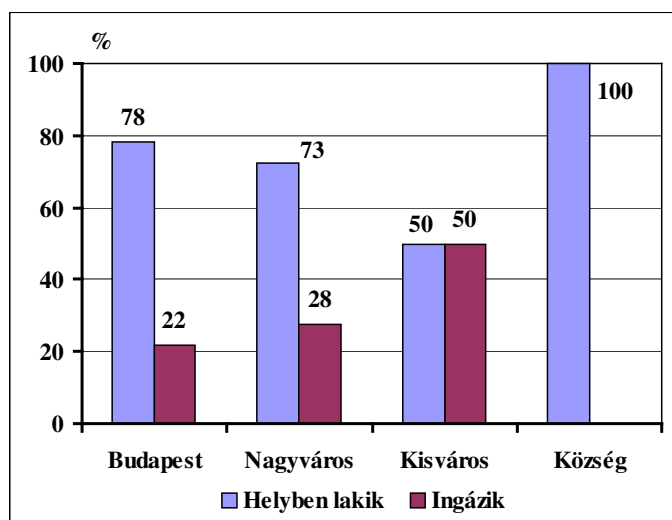
32. táblázat: A végzeteket alkalmazó vállalatok profilja (%)

A cégek telephelyének összesítése (33. táblázat) során egyértelműen kiemelhető az iparban és a gazdaságban általánosan megfigyelhető főváros-központúság, mivel a cégek telephelyének karonként legalább 60 %-a Budapesten van. A legnagyobb területi szórtság az Építőmérnöki Kar és a Közlekedésmérnöki Kar esetén állapítható meg.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
Budapest	67	86	61	71	89	80	77
Nagyváros	23	7	25	21	9	10	15
Kisváros	10	7	9	8	2	10	7
Község	-	-	5	-	-	-	1

33. táblázat: A végzeteket alkalmazó vállalatok telephelye (%)

A cég telephelyéhez kapcsolódóan a munkahely és a pályakezdő lakhelye közti ingázók számát is összegyűjtöttük. Az ingázással kapcsolatban megállapítható (12. ábra), hogy ingázók aránya a vidéki kisvárosi telephelyű vállalatok esetén a legmagasabb.

12. ábra: A helyben lakó végzetek eloszlása vállalatok telephelye szerint(%)

A vállalatok méretének kari megoszlását a 34. táblázat tartalmazza. Összegytemi szinten az elhelyezkedők 40 %-a a kisvállalkozásokban (0-50 fő) és 30 %-a a nagyvállalatoknál (500 fő felett) helyezkedett el, de a két vállalat-típus aránya karonként jelentősen különbözik. Az átlagos arányoktól az Építészmérnöki Kar tér el legjobban, ahol a végzetek 86 %-a a 20 fő alatti vállalatoknál dolgozik, ami valószínűleg a tervezőirodák alacsony létszámával indokolható. Az eltérések között kiemelhető, hogy a

nagyvállalatok aránya a Gépészmérnöki, a Közlekedésmérnöki, a Villamosmérnöki és Informatikai Kar esetén magas, ami a gépiparban, a közlekedésben, a számítástechnikában és az informatikában foglalkozó külföldi multinacionális cégeknél és hazai nagyvállalatoknál megfigyelhető, fiatal diplomások iránti igényrel magyarázható. Ezen igény, mivel előreláthatólag nem rövidtávú, felhívja a figyelmet az egyetem és az ezen a területeken működő nagyvállalatok közti információs, gazdasági és elhelyezkedést segítő kapcsolatok erősítésének szükségességére.

	KAROK						
	Közlek.	Vegyész.	Építő.	Építész.	Villam.	Gépész.	Átlag
0-20 fő	15	23	30	70	18	39	31
21-50 fő	8	15	2	17	10	10	9
51-100 fő	13	-	11	9	4	6	7
101-500 fő	18	23	39	2	34	-	23
500 fő feletti	46	39	18	2	36	45	30

34. táblázat: A végzeteket alkalmazó vállalatok mérete (%)

A vállalatokról összegyűjtött adatok közti kapcsolatokat a 35., 36. és 37. táblázat mutatja be. A kapcsolatok vizsgálata során sok érdekességet meg lehet figyelni, de ezek közül csak néhányat - a gyakorlati tapasztalatok alapján megindokolható - emelünk ki.

	Termelő	Kereskedő	Szolgáltató	Átlag
0-20 fő	17	54	35	31
21-50 fő	9	13	9	9
51-100 fő	7	8	7	7
101-500 fő	27	21	25	23
500 fő feletti	40	4	24	30

35. táblázat: A végzeteket alkalmazó vállalatok profilja méretük szerint (%)

A vállalatok profilja és a vállalat formája közti kapcsolatokról megállapítható, hogy a termelő profilú cégek közt a rendszerváltás előtti viszonyokhoz hasonlóan - igaz kisebb arányban - a nagyvállalatok száma a legnagyobb. A termelő profilú cégek és a nagyvállalatok közti kapcsolat fordítva is igaz, azaz az 500 fő feletti vállalatok majdnem 60 %-a termelő tevékenységet végez. A termelő vállalatokat jellemzi még, hogy a legkevésbé fővárosközpontúak.

A kereskedő profilú cégekről megállapítható, hogy több mint 50 %-uk legfeljebb 20 főt foglalkoztató kisvállalat, és 1 kivétellel mind budapesti székhelyűek. A kereskedő kisvállalatok magas aránya adhat magyarázatot a kereskedő profilú vállalatokhoz felvett pályakezdekő alacsony létszámára.

	<i>Termelő</i>	<i>Kereskedő</i>	<i>Szolgáltató</i>	Átlag
Budapest	67	96	80	77
Nagyváros	22	-	13	15
Kisváros	10	4	6	7
Község	1	-	1	1

36. táblázat: *A végzeteket alkalmazó vállalatok profilja telephelyük szerint(%)*

	<i>0-20 fő</i>	<i>21-50 fő</i>	<i>51-100 fő</i>	<i>101-500 fő</i>	<i>500 fő feletti</i>	Átlag
Budapest	80	75	78	72	76	77
Nagyváros	12	8	11	20	19	15
Kisváros	5	17	11	8	5	7
Község	3	-	-	-	-	1

37. táblázat: *A végzeteket alkalmazó vállalatok mérete telephelyük szerint(%)*

A méret szerinti vállalatcsoportosítás érdekessége, hogy a 100 fő feletti cégeknél a vidéki nagyvárosban lévők aránya magasabb az egyetemi átlagnál, aminek egyik fő oka lehet, hogy a nagyvállalatok a vidéki nagyvárosok nyújtotta adózási kedvezmények kihasználása érdekében egyre szívesebben építik fel telephelyüket Budapesten kívül. Ezen nagyvállalatok a munkaerőpiaci érdekek és egyéb szolgáltatások (úthálózat, telefon) miatt főleg csak a nagyvárosokba szeretnek letelepülni, ezért a vidéki kisvárosok esetén már nem teljesül ezen arány-eltolódás.

8. Összegzés

A felmérés részletes elemzése után összegzésként megállapítható, hogy az 1997-ben végzettektől összegyűjtött adatok számos, mind az országos munkaügyi szervezetek, mind az egyetem számára hasznos információkat tartalmaznak, melyek segítségével lehetőség nyílik a pályakezdő okleveles mérnökök munkakörülményeinek és életszínvonalának részletesebb megismerésére.

A következőkben a felmérés legérdekesebb és legjobban használható következtetéseit és megállapításait ismertetjük a kérdések sorrendjében.

A végzetek 60 %-a vidékről származik. Mindkét szülő esetén a felsőfokú végzettségűek aránya a legmagasabb, ami hasznos információ lehet a jelentkezők létszámának érdekében végzendő propagandatevékenység során. A szülők foglalkoztatási adatai alapján az apák jellemzően szellemi munkakörben, vezető beosztásban, az anyák szintén szellemi munkakörben, de nem vezetőként dolgoznak. Ezen adatok elemzését megnehezíti, hogy a szülők közel 20 %-a nyugdíjas, és a legutolsó foglalkozásuk sajnos nem ismert.

A végzett nők szüleinél a műszaki felsőfokú végzettség dominál, amiből a nők „szülő-követési” hajlamára lehet következtetni. A nőket emellett jellemzi még az otthontól való nehezebb elszakadás is, amit többségük szüleinek budapesti lakhelye támaszt alá.

A végzetek alig egyharmada házasodott meg, vagy él élettársi kapcsolatban, ami - a vártnak megfelelően - a nők körében jóval magasabb. A végzetek 40 %-a még mindig a szüleivel lakik, és sajnos csak egyharmaduk rendelkezik saját lakással.

A végzetteknel a tanulmányaik hasznosságáról alkotott kép meglehetősen változatos, és a kérdőívben szereplő választási lehetőségek aránya közel azonos. Az egyetem erősségei közül a szakmai problémákra való felkészítést emelte ki a végzetek közel kétharmada. Emellett az egyes karokon az oktatott szakmának és tananyagának megfelelően említésre került még a „gyakorlati ismeretek”, „egyéb pénzügyi, szervezési, kommunikációs ismeretek”, illetve a „szakmai elmélet erőssége”. Az egyetemi képzéssel kapcsolatban további pozitívumként említhető meg, hogy a válaszadók 6 %-a nem jelölt meg egyetlen hiányosságot sem. A képzés hiányosságára kapott válaszok karonként erőteljesen eltérnek, ezért csak néhány jellegzetes adatot érdemes kiemelni. A legfontosabb hiányosságnak a „kevés szakmai gyakorlat” jelölték meg legtöbben (29 %), és - a több mint 10 %-ban jelenlévő „korszerűtlen szakmai ismeretek”-kel együtt - ezt érdemes lesz figyelembe venni az egyetem szakmai oktatásának átalakítása során. A hiányosságok közül előkelő helyet foglalt el a „kevés szakmai anyagon túlmutató ismeret” - kiemelten a Vegyész-mérnöki és a Villamosmérnöki Kar esetén -, amihez hozzávéve az „emberi kapcsolatok oktatásának hiánya” címszó magas arányát, az adatok egyértelműen rámutatnak a gazdasági, jogi és menedzsment típusú tanulmányok iránti nagyobb társadalmi igényre, és a kielégítése érdekében teendő egyetemi szintű, stratégiai fejlesztések fontosságára. A nyelvtanulási lehetőségekkel való elégedetlenség karonként erőteljesen heterogén, ami további vizsgálódás tárgyát képezheti.

A végzetek továbbképzés iránti igénye elsöprőnek tekinthető, ami az élethosszig tartó tanulás gondolatának magyarországi megtelepedését jelzi. Ezen információkra építve az Egyetem, amennyiben versenyképes kínálatot nyújt, hosszútávra biztosíthatja szakmai potenciáljának megfelelő részesedését az oktatási piacon. A továbbképzési igények elemzése két fő tendenciára hívják fel figyelmet: egyrészt a végzetek többségét a közgazdasági tartalmú képzések érdeklik, főként szervezett posztgraduális vagy tanfolyami formában, másrészt a szakmai tartalmú képzéseknél a reguláris képzések mellett egyre nagyobb elismertséget szereznek a kötetlenebb (önképzés, vállalati tréning) formák, melyek előtérbe helyezik a távoktatási módszereket, valamint szakmai segédanyagok kiadásának lehetőségét. A továbbképzési adatok közül az Építész-mérnöki Kar esetén a szakmai továbbképzés utáni 71 %-os, illetve az önképzési forma iránti 26 %-os arányt külön érdemes kiemelni.

A végzetek foglalkoztatáspolitikai vizsgálatának legfontosabb megállapítása, hogy a felmérésben résztvevők közt nem volt munkanélküli és a gazdaságilag inaktívak aránya is elenyésző volt. A

munkaviszonyban lévők mellett a doktorandusz hallgatók száma jelentős, ami a Vegyész-mérnöki Kar esetében kiemelkedően magas.

A végzetek elhelyezkedési módszereit a felmérés külön, lehetőségeihez képest részletesen elemezte, amiből következtetésként levonható, hogy az elhelyezkedők több mint egyharmada az egyetem segítségével helyezkedett el, és közel ennyien igényelték volna az egyetem segítségét. A felmérés alapján a pályakezdő diplomások esetén az elhelyezkedést segítő tevékenységgel foglalkozó munkaügyi központok szerepe nem volt jelentős, és ezért a továbbiakban ezen feladatok ellátásával kapcsolatban a központoknak nagyobb segítséget kellene nyújtaniuk az egyetemi kezdeményezéseknek, mint például a Műegyetemen működő Karrier Központnak. A felmérésben résztvevők elsődlegesen a vállalatok megismertetését és munkahelyek közvetítését várják el ezen szervezeti egységtől.

A jelenleg betöltött munkahely vizsgálata során megállapítható, hogy a legtöbben még mindig az első munkahelyen dolgoznak beosztottként, és műszaki szakmához kapcsolódó munkakört töltenek be. Ennek megfelelően a válaszolók kétharmada úgy nyilatkozott, hogy szakmájában helyezkedett el. Az egyetemi átlagtól legjobban a Gépészmérnöki és a Közlekedésmérnöki Kar tér el, ahol a legmagasabb a gazdasági (humán) típusú munkakörben (kereskedelmi, pénzügyi, közgazdasági, marketing, emberi erőforrás) dolgozók (19 %) és a nem szakmai munkát végzők aránya, amit az is alátámaszt, hogy ezen karokon folyó képzések erőssége volt a pénzügyi, szervezési ismeretek megfelelő oktatása.

A végzetek bruttó havi átlagjövedelme 127 ezer forint volt, ami többé-kevésbé megegyezik az iparban dolgozó szellemi foglalkozásúak 1998. évi országos bruttó átlagkeresetével. Ebből az a következtetés vonható le, hogy a kezdő okleveles mérnökök által betöltött álláshelyek jövedelemszintje megfelel a műszaki értelmiség átlagjövedelmének, ami fiatal koruk miatt figyelemre méltó. A Villamosmérnöki és Informatikai Karon volt a legmagasabb a végzetek átlagjövedelme, ami a karon oktatott szakmai tudás piacképességével hozható kapcsolatba. A válaszadók helyzetével és jövedelmével kapcsolatban megállapítható, hogy a gazdasági típusú munkakörben, illetve a vezető beosztásban dolgozók keresete magasabb. Profil szerint a kereskedelmi vállalatoknál, telephely szerint a fővárosi vállalatoknál a legmagasabb a végzetek jövedelme.

A végzeteket alkalmazó vállalatokhoz kapcsolódó adatok lehetővé teszik a pályakezdő felsőfokú végzettségű műszakiak iránti munkaerőpiaci kereslet feltérképezését. Ezen adatok alapján kiemelhető az alkalmazó cégek főváros-központúsága. Fontos a nagyvállalatok egyes szakterületeken (távközlés, informatika, közlekedés, gépipar) megfigyelhető központi szerepének kiemelése, mivel ezen vállalatok megfelelő feltételek biztosítása esetén már a hallgatók tanulmányi időszakában képesek lehetnek támogatni a kiválasztottakat és velük együtt az egyetemet is. A nagyvállalatok mellett a legfeljebb 50 főt foglalkoztató kisvállalatok aránya magas, kiemelkedően az Építészmérnöki Kar esetén.

Az elkészített felmérés végső megállapításaként ki kell emelnünk, hogy a felmérés egyedisége miatt csak egyetlen adathalmazból nyerhető információkat tudtuk bemutatni, ami sajnos nem tette lehetővé stratégiai tervezést segítő trendek, tendenciák felismerését. Ezek megállapításához a jelen felméréshez hasonló, azonos feltételek alapján kiválasztott célcsoportok adatsoraira lenne szükség. Ennek érdekében javasoljuk, hogy a most végrehajtott felmérés megfelelő gyakorisággal (1-2 évente) kerüljön megismétlésre, sőt szerintünk a felmérést érdemes lenne bővíteni az 5 évvel korábban diplomázók körével, mivel a végzetek ezen körénél nyílna lehetőség a foglalkoztatáspolitikailag részletesebb kérdőív kitöltetésére, és ezen keresztül a mérnöktársadalom felfogásának, helyzetének mélyebb megismerésére.

9. Melléklet

1. Rektor Úr és az Egyetemi Hallgatói Képviselő elnöke által írt levél.
2. Kérdőív.

Tisztelt ex-Műegyetemista Hallgatónk!

Napjainkban az országos médiákban gyakorta hallhatunk - olvashatunk néha hihető, néha hihetetlen adatokat, véleményeket, valódi és álhíreket, melyek rólunk mérnökökről szólnak. Sokszor hallható, az a szerintünk nem teljesen helytálló vélekedés, hogy ma Magyarországon sok a mérnök, s ennyire a munkaerőpiacnak nincs is szüksége.

Szeretnénk tiszta vizet önteni a pohárba!

Az Egyetemi Hallgatói Képviselőlet kezdeményezésére szeretnénk egy felmérést készíteni, amely az egyetemen 1997-ben végzett hallgatók elhelyezkedését méri fel, majd egy évvel a diploma kézhezvétele után. A felmérés anonim, így személyes adatai nem kerülnek veszélybe, bár így több kérdésre kell válaszolni. Szeretnénk ezen alkalmat kihasználni arra is, hogy afelől tájékozódjunk, vajon korábbi hallgatóink hogyan vélekednek az itt kapott tudás használhatóságáról, milyen területeken szeretnék továbbképezni magukat.

Kérjük töltsse ki a kérdőívet és a díjmentes válaszborítékban küldje vissza. Köszönjük, hogy segítette munkánkat.

Budapest, 1998. május ‘ ‘.

Minden jót kívánva, köszönettel:

**/Detrekői Ákos/
/Rektor/**

**/Wintermantel Zsolt/
/Elnök/
/Egyetemi Hallgatói Képviselőlet/**

KÉRDŐÍV

Tisztelt Válaszadók!

Köszönjük, hogy ezen kérdőív kitöltésével segíti munkánkat! Mivel a felmérésben való részvétel önkéntes és anonim, kérjük, hogy a kitöltött kérdőívet a borítékban található díjmentes válaszborítékban küldje vissza részünkre a feladó feltüntetése nélkül.

Kérjük, hogy a kitöltés során a több alternatívát felkínáló kérdések esetében az Önre leginkább jellemző **egy** választ jelölje be az alternatíva előtti négyzet beikszelésével. (Ez alól a 26. pont kivétel, ahol több alternatíva is megjelölhető.)

I. Család

1. A választ adó neme:	☐ férfi	☐ nő
2. Kora:év		
3. Szülei lakóhelye:	☐ Budapest	☐ kisváros
	☐ vidéki nagyváros	☐ község
4. Édesapja foglalkozása:	☐ szellemi munkakörben vezető beosztású alkalmazott	
	☐ szellemi munkakörben alkalmazott	
	☐ fizikai munkakörben vezető beosztású alkalmazott	
	☐ fizikai munkakörben alkalmazott	
	☐ egyéb (pl.: egyéni vállalkozó)	
	☐ nyugdíjas	
	☐ regisztrált munkanélküli	
	☐ egyéb (.....) okból nem dolgozik	
5. Édesanyja foglalkozása:	☐ szellemi munkakörben vezető beosztású alkalmazott	
	☐ szellemi munkakörben alkalmazott	
	☐ fizikai munkakörben vezető beosztású alkalmazott	
	☐ fizikai munkakörben alkalmazott	
	☐ egyéb (pl.: egyéni vállalkozó)	
	☐ nyugdíjas	
	☐ regisztrált munkanélküli	
	☐ egyéb (.....) okból nem dolgozik	

6. Édesapja iskolai végzettsége:	☐ általános iskola v. kevesebb	☐ érettségi
	☐ szakmunkásképző	☐ műszaki főiskola, egyetem
	☐ egyéb főiskola, egyetem	
7. Édesanyja iskolai végzettsége:	☐ általános iskola v. kevesebb	☐ érettségi
	☐ szakmunkásképző	☐ műszaki főiskola, egyetem
	☐ egyéb főiskola, egyetem	
8. Van-e házastársa, vagy élettársa?	☐ van	☐ nincs
9. Van-e gyermeke?	☐ igen, fő	☐ nincs
10. Van-e saját (önkormányzati, vagy személyi tulajdonú) lakása:		
☐ van	☐ nincs	
<i>Ha nincs lakása</i>		
	☐ szüleivel lakik	
	☐ rokonainál lakik	
	☐ albérletben lakik	
	☐ egyéb jogcímen lakik (kérjük nevezze meg)	

II. Tanulmányok, vélemények, továbbképzés

11. Kar megnevezése, ahol végzett:.....		
12. Szak megnevezése, ahol végzett:.....		
13. A diploma minősítése:	☐ jeles	☐ jó
	☐ közepes	☐ elégséges
14. Nyelvvizsgái és szintjei?	☐ nyelvből:	alapfok középfo k felsőfo k
	☐ nyelvből:	alapfok középfo k felsőfo k
	☐ nyelvből	alapfok középfo k felsőfo k
15. Munkája során milyen nyelvismeretre van szüksége?	☐ nyelv	
	☐ nyelv	
	☐ nyelv	

- 16. Mennyire érzi hasznosnak az egyetemen tanultakat munkájában?**
- elengedhetetlen
 - nagyon hasznos
 - részben felhasználható
 - szemléletet adott
 - egyáltalán nem
 - még nem tudom

17. Mint végzett mérnök mennyire érzi felsőfokú végzettségének, teljesítményének elismerését munkatársai között?

- elismernek
- részben ismernek el
- nem ismernek el
- még nem tudom

18. Véleménye szerint mik voltak az egyetemi képzés erősségei?

- gyakorlati ismereteket adott
- felkészített a szakmai problémák megoldására
- a szakmai ismereteken túl pénzügyi, jogi, szervezési, kommunikációs ismereteket adott
- sok szó esett az emberi, munkatársi kapcsolatok fontosságáról
- egyéb (kérjük nevezze meg).....

19. Véleménye szerint mik voltak az egyetemi képzés hiányosságai?

- nem korszerű és/vagy nem elégséges mértékű szakmai ismereteket tanítottak
- kevés, vagy gyenge volt a szűken vett szakmai anyagokon túlmutató ismeretek közlése (pl. pénzügyi, jogi szervezési, kommunikációs ismeretek hiánya)
- kevés volt a szakmai gyakorlati lehetőség
- alacsony szintű vagy nem elégséges nyelvtanulási lehetőség
- az emberekkel, munkatársakkal való kapcsolattartásról nem, vagy csak alig esett szó
- egyéb (kérjük nevezze meg)

20. Szükségesnek tartja-e szakmai továbbképzését?

- igen
- nem

21. Ha igen, milyen formában képzei el (kérjük a legfontosabbat jelölje meg)?

- posztgraduális (újabb egyetemi, főiskolai diplomára irányuló képzés)
- tanfolyam
- vállalati tréning
- önképzés
- egyéb (kérjük nevezze meg)

22. Tartalmát tekintve továbbképzésének jellege inkább:

- szűk szakmai (pl. szakmérnöki)
- közgazdasági ill. menedzser ismeretek
- egyebek (kérjük nevezze meg)

III. Munkahely

23. Jelenlegi státusa:

- munkaviszonyban fogl. nappali tagozatos hallgató ¹
- megbízási szerződéssel fogl. munkanélküli ²
- önálló vállalkozó ³ egyéb:
- doktorandusz a Egyetemen ¹

24. Hogyan helyezkedett el?

- ismerősök segítségével
- tanulmányi szerződés alapján
- egyetemi kapcsolat alapján
- újsághirdetés, egyéb hirdetés alapján
- állásbörze segítségével
- munkaügyi központ (kirendeltség) segítségével
- egyéb úton (nevezze meg):.....

25. Kapott-e az egyetemen segítséget elhelyezkedéséhez?

- igen nem

¹ Ha Önre ezen pont vonatkozik, kérjük csak a 25., 26., 34. és 35. kérdésekre válaszoljon!

² Ha Önre ezen pont vonatkozik, kérjük csak a 25. - 28. kérdésekre válaszoljon!

³ Ha Önre ezen pont vonatkozik, kérjük csak a 25. - 30., 35. - 37. és 40. kérdésekre válaszoljon!

26. Szükségesnek tartotta volna:			☐ nem	☐ igen
<i>Ha igen akkor milyen formában?</i>			☐ egyéni karriertervezés	
(Itt több pont is bejelölhető!!)			☐ önéletrajz írás	
			☐ állásközvetítés	
			☐ céginformációk	
			☐ munkavállalási tréning	
			☐ vállalati próbainterjú	
			☐ cégelőadások	
27. Került-e kapcsolatba a munkaügyi központtal (kirendeltséggel)?				
☐ igen		☐ nem		
28. Ha a igen, akkor onnan milyen segítséget kapott?				
☐ pályakorrekciós programba vonták be				
☐ képzést ajánlottak fel				
☐ állást ajánlottak fel				
☐ egyéb módon segítettek (nevezze meg).....				
☐ érdemi segítséget nem tudtak nyújtani				
29. Hányadik munkahelye a jelenlegi?				
30. Szakmájában dolgozik?				
☐ igen		☐ nem	☐ részben	
31. Milyen munkakörben dolgozik?				
☐ tervező-fejlesztő		☐ gyártó-üzemeltető		
☐ kereskedelmi		☐ emberi erőforrás gazdálkodás		
☐ pénzügyi		☐ marketing, termékmenedzsm.		
☐ közgazdasági		☐ minőségbiztosítási		
☐ egyéb:.....				
32. Jelenlegi beosztása munkahelyén:				
☐ vezető		☐ nem vezető		
33. Elégedett-e a munkahelyével?				
☐ igen		☐ nem		
34. Főmunkahelye mellett van-e mellékállása?				
☐ van		☐ nincs		

35. Havi bruttó átlagos jövedelme (ideértve mindenféle egyéb jövedelmet):ezer Ft		
36. A cég profilja?		
☐ termelő	☐ kereskedő	☐ szolgáltató
37. A cég telephelye?		
☐ Budapest	☐ kisváros	
☐ vidéki nagyváros	☐ község	
38. Az Ön munkahelye:		
☐ állandó lakhelyén van	☐ ingázik	
39. Cégének formája:		
☐ jogi személyiségű gazdasági társaság (Kft., Rt.)		
☐ jogi személyiség nélküli gazdasági társaság (Bt., Kkt.)		
☐ szövetkezet		
☐ egyéni vállalkozás		
☐ közszféra (közalkalmazott, köztisztviselő)		
☐ civil szféra (alapítvány, egyesület)		
☐ egyéb (kérjük nevezze meg)		
40. A vállalat (vállalkozás) mérete, ahol dolgozik:		
☐ 0-20 fő	☐ 51-100 fő	☐ 500- fő felett
☐ 21-50 fő	☐ 101-500 fő	